

BEDE OM LEVENDMAKING

Eerste preek uit:

Verzameling van Leerredenen

waar in vertoont wordt uit verscheide texten de Afgezakte Kranke en kwijnende staat der Gelovigen, voornamentlijk in dezen Tijdt, tot Overtuiging en Beschaminge over hun Ongestalte. Vervolgens de Gelovige, daar over met Smerte aangedaan, en Begerig naar Herstellinge, in welke hunne innige begeertens voorgesteld, en de Zwarigheden, die zij ontmoeten en hen dikwerf Onvrymoedig maken, geoppert en opgelost worden. Eindelyk hun Herstellinge en de Werkzaamheit hunner Ziele als Herstelde en in hun vorig Element gebracht.'

Verklaart en Toegepast door

ALEXANDER COMRIE

Scoto-Brittannus. A.L.M. et Philosophiae Doctor en Predikant
Te
Woubrugge.

Uitgegeven door

Johannes Hasebroek te Leiden en
Nicolaas Byl te Amsterdam.

1749 - 1750.

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2004

Inhoud

Verzameling van Leerredenen; eerste deel.

1. Een dodige en benauwde ziel biddende om levendigmaking en troost; Psalm 143:11.¹
2. Het verlaten van God de enige Heilbron, en gaan tot de gebroken bakken. Een dodige en laag levende Christen tot deszelfs overtuiging en beschaming voorgesteld, Jer. 2:13.
3. Een gelovige door gevoel van ellende getroffen, en daaruit werkzaam in het wederkeren tot zijn Verbonds God, Hoséa 2:6.
4. Een gelovige tot den eersten Man, met geweent en smeking naderende, Jer. 31:9.
5. Een hertsterking voor een wederkerende gelovige, tegen het bezwijken onder het gemis van de Goddelijke troost, Jes. 41:17.
6. Een wederkerende gelovige onder gemis van Jezus' nabijheid niet bezwijkende, maar om nabijheid in de gebeden worstelende, en daarin drangredenen gebruikende, ontleent van de goede reuk van Zijn oliën enz., Hooglied 1:3.

Inhoud eerste preek

INLEIDING tot de preek

Thema en verdeling

Voorwerp van de bede: *Heere*

Bede: *maak mij levendig*

Redenen om over dodigheid te spreken

Hoe ver de dodigheid kan gaan

Oorzaken van dodigheid

De heilige God Redenen van Gods zijde

De duivel

Inwendige oorzaken

De zonde

Bijzondere oorzaken

Een beklagenswaardige toestand

Een begeerte tot levendmaking

Kenmerken van een levende gestalte

Hoe maakt God levend?

Davids bede om vertroosting

Davids bede om verlossing

Toepassing:

Voor de onbekeerden

Voor de oprechten

¹ Deze preek werd herschreven door dhr. C. Bregman en uitgegeven door Uitgeverij de Groot, Goudriaan

Een dodige en benauwde ziel biddend om levendmaking en troost.

O HEERE, maak mij levend om Uws Naams wil; voer mijn ziel uit de benauwdheid om Uw gerechtigheid. Psalm 143:11

Hoe ellendig de toestand van Gods kinderen ook is en hoe zij die bij Gods licht van alle kanten en in alle omstandigheden zien, waardoor zij de naarheid en jammerlijkheid ervan in hun hart ervaren, zij moeten daardoor echter niet zoals Kaïn van God afgedreven worden, alsof hun zonden te groot zouden zijn om vergeven te worden en alsof hun herstel onmogelijk zou zijn. Nee, zij moeten naarmate hun ziel door benauwdheid gekweld is, des te ernstiger de toevlucht tot God nemen, opdat zoals het verderf uit hen is voortgekomen, zij ook in de Heere hun hulp, redding en verlossing mogen vinden. Hierdoor zijn zij te onderscheiden van wanhopigen en tegelijk op de rechte weg tot hun redding. Zo handelde de verloren zoon, toen hij alles had doorgebracht en van honger bijna gestorven was. Hij zei: *ik zal opstaan en tot mijn vader gaan, en ik zal tot hem zeggen: vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en voor u*, Luk. 15:18. Zo deed Job: *heb ik gezondigd, wat zal ik U doen, o Mensenhoeder?* Job 7:20a. Zo deed David na zijn zware val, toen hij door Nathan uit zijn zorgeloosheid wakker geschud werd, in Ps. 51:3, 4: *Wees mij genadig, o God, naar Uw goedertierenheid, delg mijn overtreding uit, naar de grootheid Uwer barmhartigheden. Was mij wel van mijn ongerechtigheid, en reinig mij van mijn zonde.*

En zo doet hij ook in onze tekstwoorden, als hij uit zijn dodige en benauwde toestand om levendmaking en verruiming bidt.

Deze psalm bevat een gebed van David tot de Heere, toen hij in zware benauwdheid was vanwege de vervolging en verdrukking van zijn vijanden en vanwege de verberging van Gods aangezicht. Zo stelt hij om beurten die beide benauwende omstandigheden aan God voor. Omdat de Heilige Geest noch de tijdsomstandigheden noch de namen vermeldt van de vijanden die David hier verdrukken, zullen wij er ook aan voorbijgaan. David treedt ons in het tweede vers tegemoet als iemand die zich bewust is van het feit dat hij een groot zondaar is en dat God daarom een rechtvaardige reden had om hem te kastijden. Daarna gaat hij de toestand waarin hij terecht was gekomen vanwege de vervolging van zijn vijanden en vanwege de gesteldheid van zijn ziel daaronder, voor de Heere openleggen van het derde vers tot het einde. Dat doet hij ook in onze tekstwoorden, waarin hij belijdt dat hij in een zeer dodige en benauwde toestand is en begeert daaruit verlost te worden.

Wij moeten dus letten op twee zaken.

- I. Een ernstige zielszucht tot Jehovah *of het Hem behagen mocht om Zijn Naams wil de ziel van de psalmist levend te maken.*
- II. Een bede om verkwikking, *of het Jehovah omwille van Zijn gerechtigheid behagen mocht hem uit de benauwdheid te voeren.*

I. We geven de verklaring van het eerste deel van de tekst, waar we een ernstige bede lezen tot de Heere of Hij om Zijn Naams wil de ziel van David Zijn knecht wilde levend maken: *o HEERE, maak mij levend om Uws Naams wil.* Hier moeten we op twee zaken letten:

1. Op de bede zelf: *o HEERE, maak mij levend.*
2. Op het Voorwerp van zijn gebed of de Persoon tot Wie hij zijn smeking opzendt: de HEERE.

We beginnen met het laatste. De Persoon noemt hij HEERE of Jehovah, dat is de enige ware en eeuwig levende God, Vader, Zoon en Heilige Geest, Die op de allervolmaaktste en noodzakelijkste wijze het leven heeft in Zichzelf en Die zó het leven, de adem en alle dingen geeft, dat we in Hem leven, ons bewegen en zijn, Hand. 17:28. We zullen van deze onmededeelbare Naam van God nu niet uitvoeriger spreken, omdat we dat bij andere gelegenheden vaak moeten doen.

Als David hier God als *HEERE* aanspreekt, dan laat hij zien dat:

- a. hoe dodig hij ook was, hij bij niemand anders hulp zocht of verwachtte dan alleen bij Jehovah. O, deze alleen is God en niemand meer. Omdat het tevergeefs is heil te verwachten van de bergen en van de heuvelen, roept hij de HEERE aan: *in U alleen is Israëls heil en ook mijn heil.*
- b. Als hij HEERE zegt, dan laat hij ook zijn kennis zien die hij van God als Jehovah had, namelijk dat Hij het alleen is Die een dodige ziel levend kan maken. De Heere doodt en maakt levend. Middelen kunnen opwekken en de ziel haar dodigheid doen zien, maar het is de Heere alleen Die een ziel in een levendige gestalte kan brengen. Daarom staat er: Mijn ziel kleeft aan het stof, maak mij levend naar Uw woord.
- c. Als hij hier Jehovah aanspreekt en zijn bede tot Hem uitstort, dan laat hij zien dat hij zijn zaligheid wat de gestalte van zijn ziel betreft buiten zichzelf zoekt en dat hij waarlijk zichzelf verloochent. O, bidden is, mijn vrienden, niet anders dan een verloochenen van zichzelf en een gaan uit zichzelf naar Jehovah bij Wie gerechtigheden zijn en sterkten, opdat men tot Hem komen zou.
- d. Als hij de Heere als Jehovah aanspreekt, laat hij ook zijn gelovig vertrouwen op de *verbondsbelofte* zien. Want deze Naam ziet op het verbond en wij kunnen niet bidden zoals het betaamt, tenzij onze zielen gelovig op de belofte en de toezegging van Jehovah kunnen rusten, om te kunnen zeggen: *Gedenk HEERE aan het woord waarop Gij mij hebt doen hopen of vertrouwen.* Dit vertrouwen is in de grondtaal helderder uitgedrukt dan in onze vertaling, omdat het in de toekomstige tijd staat, namelijk: Gij zult mij levend maken. Vertrouwen op de belofte en bidden moeten tezamen gaan, omdat degene die twijfelt een baar der zee gelijk is en van God niets zal ontvangen.

Hoewel het woordje 'O' niet in de tekst staat, hebben onze vertalers toch hier en op andere plaatsen dat woordje niet zonder gewichtige redenen erbij gevoegd. Aan de ene kant geeft het de gedruktheid van zijn gemoed onder zijn dodige toestand te kennen. De ziel is niet in haar element, maar kwijnt weg. Aan de andere kant drukt het uit, dat zijn begeerte tot herstelling niet oppervlakkig is, maar voortkomt uit de grond van zijn ziel. De woordjes 'o' en 'och' drukken namelijk de aandoening van het gemoed uit. Trouwens, mijn geliefden, eer men gered wordt uit zijn ellendige en dodige toestand, is het gewoonlijk Gods weg dat wij het niet langer kunnen uithouden; en zo begint men uit de diepte van zijn ellendigheid en machteloosheid te roepen tot God, Ps. 130:1. De ziel begint te bezwijken van verlangen en wenst, dat het weer eens merkbaar mag zijn zoals in vroegere dagen, toen Gods licht haar bescheen en zij zich kon verlustigen in de Almachtige.

Laat ons nu de bede zelf nader bezien: *Maak mij levend.*

Wij merken op, dat ons Hebreeuws werkwoord in de toekomstige tijd staat, zodat men zou moeten vertalen: *O HEERE, Gij zult mij levend maken om Uws Naams wil.* Ze drukt dan het vertrouwen van de psalmist op de Goddelijke belofte uit. Hij geloofde namelijk

dat hoe ellendig en dodig hij ook was, God hem toch levend zou maken en hem zou verkwikken, omdat Jehovah het werk Zijner handen niet zal laten varen. Het is echter bekend dat de toekomstige tijd wel gebruikt wordt voor de gebiedende wijs; zoals bij Glassius te zien is, Boek III, traktaat 3; werkwoord blz. 897. Daarom houden wij het met onze vertalers op de gebiedende wijs: *Maak mij levendig*, of zoals in de kanttekeningen staat: *Behoud mij in het leven*, omdat het werkwoord die beide betekenissen kan hebben. (Vid. Mich. In Locum)

Als we nu tot de zaak zelf komen, laat het dan voor uw aandacht komen dat deze bede vooronderstelt dat David dodig was, omdat hij bidt *om levendig gemaakt te worden*. Daarom zullen wij spreken over hetgeen hier voorondersteld wordt, *namelijk dat hij dodig was*.

Ik weet wel dat we in het nagaan van de plechtige inhoud van deze psalm moeten beseffen dat het een psalm van David is, die hij dichtte toen hij beangst was en zwaar vervolgd werd door Saul en zijn aanhang. We moeten dus bij het woord 'dodigheid' letterlijk denken aan het gevaar waarin hij verkeerde om omgebracht te worden. Maar ofschoon dit naar de letter het belangrijkste is, zullen wij toch zien bij het nagaan van dit lied, dat hij spreekt van zijn zielstoestand. Zie vers 6: *Ik breid mijn handen uit tot U, mijn ziel is voor U als een dorstig land. Sela*. Wij zullen zien dat hij bidt om geestelijke zegeningen van God. Hij bidt om *vergeving van zijn schuld te ondervinden* in vers 2. Hij bidt om *met Gods goedertierenheid verkwikt te worden en door God geleerd te worden* in vers 8 en 10. En trouwens, als we bedenken dat God Zijn licht en invloed menigmaal inhoudt als men in dergelijke gevaarlijke omstandigheden is, dan zal het niet vreemd zijn, dat wij, terwijl wij het eerste niet uitsluiten, ons hier bepalen bij die ongestalte van de ziel, die men *dodigheid* noemt en waarvan David begeert verlost te worden.

Om met uw aandacht over de dodigheid helder en uitvoerig te kunnen spreken, zullen we eerst de redenen aangeven, waarom we over deze stof zullen spreken.

1. De eerste reden is, dat de tijd die wij beleven een zeer geesteloze en dodige tijd is. De Heere is zeer geweken van Zijn volk. Hij staat van verre, Hij verbergt Zich van Zijn erfdeel, want de ongerechtigheid heeft een grote scheiding gemaakt en de zonde is er de oorzaak van dat hoewel men roept, de Heere niet alleen niet hoort, maar bovendien rookt tegen het gebed. Niettegenstaande al het roepen in het openbaar en in het verborgene om verlost te worden van de oordelen waaronder wij zuchten, is er geen verlossing, maar integendeel vermeerdering en verzwaring van oordelen. De algemene klacht van de vromen in landen en steden, niet alleen hier maar ook in andere koninkrijken, bevestigt dit zeer duidelijk, omdat bijna iedereen uitroept dat nu of sedert twintig of dertig jaar God zeer geweken is. Mijn geliefden, wilt u zich laten overtuigen van deze waarheid, probeer dan maar met mij acht te geven op de volgende zaken, en overweeg ze in uw hart.

- a. Dat het waar is wat we gezegd hebben, blijkt uit de godloosheid in de praktijk van het leven en uit de indrukloosheid van het hart, die zich als een kanker en melaatsheid uitgespreid heeft over het erfdeel des Heeren. Waar is het ontzag voor Gods geduchte hoogheid? Waar is het zich voortdurend voor ogen stellen van de Heere? Waar is het wandelen in het openbaar en in het verborgen voor des Heeren oog en in Zijn tegenwoordigheid? Waar is die nauwgezetheid en precisie om het kwaad te ontvluchten, zowel groot als klein, openbaar of verborgen, de schijn of het kwaad zelf? Waar is dat teer achtgeven op alle geboden des Heeren om zijn gangen

geheel daarnaar te richten, zodat men uit een kinderlijk ontzag voor de Heere niet wil noch, vanwege de teerheid van gemoed, kan leven in het verzuim van enige plicht of in het bedrijven van enige zonde? Mijn geliefden, mij dunkt dat dit zo ver te zoeken is, dat men van zichzelf en anderen moet zeggen, dat wij de meeste tijd leven alsof er geen God is. Men moet vaak bidden dat men die allereerste waarheid, namelijk dat er een God is, eens oprecht geloven mocht. Hier komt de losbandigheid uit voort en het weiden in de ruimte als een ongewend kalf. Ook is hieruit te verklaren dat er geen of althans een zeer klein onderscheid is tussen beschaafde mensen en vromen, wat betreft hun openbare en verborgen godsdienst en hun levenswandel. O, wat zijn de kostelijke kinderen Sions de aarden flessen gelijk geworden.

- b. Zijn er al mensen die enige indruk hebben van de nare toestand van hun ziel, dan worden zij gewaar dat het niet zo drukt, werkt en weegt als vroeger, en dat de indrukken niet diep genoeg gaan en niet blijven wegen op hun gemoed. Die indrukken veroorzaken geen aanhoudend gevoelig roepen om redding en verzoening, maar zij verlaten ons voordat we halverwege zijn gekomen tot het bloed van Jezus Christus, dat alleen het geweten reinigen kan van dode werken om de levende God te dienen. Och helaas, de benauwdheid en de smart over zijn kwaad en het ernstig aanhouden om Jezus opnieuw aan te nemen is meestentijds maar als een morgenwolk, een vroeg komende dauw, die zo snel voorbijgaat en de ziel verlaat zonder dat ze gered of hersteld wordt.
- c. Als men verwaardigd wordt zo nu en dan tot de Heere Christus te komen, Hem hartelijk en gelovig te omhelzen, zijn schuld op Hem te leggen, zichzelf kwijt te raken, kwijtschelding van schuld in zijn geweten te ondervinden en de daarop volgende vrede der ziel te ervaren, dan is dat niet alleen zeldzamer dan in vorige tijden, maar bovendien bespeurt men dat de ziel niet die kracht eruit ontvangt om nauwgezet, standvastiger en eerbiediger te wandelen voor de Heere. De liefde verkoelt zeer snel. Kort na de kwijtschelding van schuld bezoedelt men zich weer en komt men binnen enkele dagen weer in zijn oude doen. Dit is een helder bewijs dat de dodigheid groot is. Anders zou het kleed van Christus' gerechtigheid zeker verwarmen en zou Zijn vlees en bloed, door het geloof gegeten en gedronken, kracht bijzetten om zijn hart te verheffen in de wegen des Heeren.
- d. Tenslotte blijkt de grote dodigheid uit de wereldse instelling en het slordig gedrag van het volk des Heeren. Zo nu en dan zien zij het zelf en klagen: *Ach mij!* En ook anderen zien het. Zij die door hun kleding, hun eerbiedige houding in het openbare leven en in Gods huis plachten te stichten en anderen tot navolging op te wekken, ofschoon zij geen woord spraken, zijn nu aan de wereld gelijkvormig, in de godsdienst tot ergernis en vanwege hun traagheid en verzuim van de genademiddelen tot een struikelblok voor hun onbekeerde burenen. Zij zijn in de omgang kletserig, vol kwinkslagen en spreken ijdele en onbedachtzame woorden, zodat zij die met hen omgaan, niet gesticht, niet verwarmd, niet beschaamd, niet in toom gehouden en niet opgewekt worden om God te zoeken. Iedereen zal erkennen dat het hiermee droevig gesteld is en wij hopen dat het gegeven zal worden het zo nu en dan te betreuren en uit te roepen: *Ach ik, ellendig mens! Wie zal mij verlossen?* Het volk des Heeren is het zout der aarde; als dit smakeloos geworden is, waarmee zal het dan gezouten worden?
- e. Vele anderen bewijzen van de dodigheid zouden we kunnen geven, maar omdat ze in het vervolg naar voren zullen komen, gaan wij ze thans voorbij omdat het hier vermelde genoeg is tot overtuiging.

2. Wij dachten dat de behandeling van deze stof in de tweede plaats noodzakelijk was, omdat de dodigheid zo weinig opgemerkt en betreurd wordt. Ach, ofschoon de grauwigheid op ons verspreid is, men merkt het niet, Hos. 7:9. Nee, men is rijk en verrijkt, hoewel men zo ellendig is. Nooit beleefde men een tijd waarin men zo verwaand en uit de hoogte durfde te spreken als deze dodige tijd waarin wij leven. En men kan niet verdragen dat zijn dodigheid voor ogen gesteld wordt. *Nee*, zegt men, *zij die dat doen, moeten zichzelf in acht nemen*. Zij handelen partijdig en liefdeloos, zij veroordelen maar en letten op ditjes en datjes, terwijl men zijn christelijke vrijheid met een goed geweten mag gebruiken. Zij zien meer op uiterlijke dingen dan op innerlijke. Zij zijn maar wettisch en weten niets van het leven door het geloof, enz.

Al deze uitvluchten zijn duidelijke bewijzen dat men zijn dodigheid niet bemerkt en ook niet erkennen wil, want anders zou men nooit op mensen zien en zo de overtuiging ontduiken, maar op de zaak die gezegd wordt. Men zou het niet zo ruim mogelijk nemen en zo dicht mogelijk aan Gods grensscheiding komen als men maar kon. Want wie zo doen, zullen ook de grens overschrijden. Wie zo dicht als maar enigszins mogelijk is tot de zonde komt, zal ook geen gewetensbezwaren hebben om daadwerkelijk te zondigen. Men behoorde echter te trachten zo nauwgezet en stipt mogelijk te zijn en de volmaaktheid na te jagen, Filipp. 3:14. De zalige Lodensteijn zag dit gebrek al in zijn tijd, maar als hij nu Sion zou beschouwen, wat zou hij wenen! Zijn verzen zijn het waard dat u ze hoort:

*Al voel ik al die fikkefakkerij² niet
 'k En weet van min of onmin, vreugd' of pijn,
 't Geloof is 't al, en als deez' tijd voorbij schiet,
 Wat kan ik meer als in de hemel zijn?
 En daar moet mij 't geloof der waarheid brengen.*

3. Wij meenden dat het in de derde plaats nodig was hierover te spreken, opdat men enerzijds bij het zien van deze ongestalte tot ware vernedering en wezenlijke verootmoediging over zijn verval mocht komen en men zich zou bekeren tot het doen van zijn eerste werken; anderzijds ook om gelegenheid te hebben iets tot besturing en opwekking aan te wijzen.

Als we nu tot de zaak zelf komen en opzettelijk over de dodigheid gaan spreken, dan zullen we eerst spreken over *de dodigheid zelf*.

Deze is, mijn geliefden, een ongesteldheid, ziekte of kwijning van een wedergeboren mens, veroorzaakt door zonden en nalatigheid; een ongesteldheid waarin de wedergeboren mens lauw en traag blijft in de oefening van de plichten der Godzaligheid en dor en ongevoelig is onder alle middelen die tot zijn opwekking worden aangewend.

Wij dachten dat deze omschrijving nodig was, opdat u zou begrijpen dat wij niet zozeer over de dodigheid of liever gezegd over de algehele doodsheid van de onbekeerden zouden spreken, maar over de ongestalte van een oprechte. En ook opdat u in een korte samenvatting deze ongestalte zou kunnen zien als we enkele bijzonderheden noemen. Daarom vraag ik u met een bijzondere aandacht en toepassing op uw eigen hart te willen letten op de volgende punten.

1. Deze dodigheid komt onder andere tot uitdrukking in een blindheid, duisternis en onkunde van het gemoed aangaande de heerlijkheid, de lievens- en dienenswaardigheid

² Een wisselvallig gevoelsleven

van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, één Goddelijk Wezen en drie Personen, zoals Zij Zich naar buiten openbaren in het werk van de schepping en bijzonder in het werk van de verlossing. En deze blindheid geldt ook voor de genoeglijkheid en zaligheid die er opgesloten ligt in de dienst en de gehoorzaamheid van deze God. Mijn geliefden, zolang de bovengenoemde zaken in Gods licht gezien worden, zolang heeft de ziel van een oprechte meer blijdschap in God en in Zijn dienst dan de goddelozen hebben, wanneer hun koren en most vermenigvuldigd worden. De ziel verheft zich met die van Jósafat in de wegen des Heeren. De oprechten lopen zonder moede of mat te worden, terwijl het hun innigste blijdschap is goed te doen en zich te verheugen in en over Gods bevelen. Maar zodra dit zien in Gods licht van hen weggenomen wordt of wanneer er iets tussen hun geloofsoog en dit licht komt zodat het zicht hen ontnomen wordt, dan komt er een dodigheid en verslapping in de ziel. De liefde, de hoogachting en de verlustiging in de Heere en Zijn dienst verkoelen en bevroeren. Ja, ze worden zó ijskoud en onverschillig, dat de ziel die heerlijkheid in God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest niet zien kan en daarom ook geen reden heeft die heerlijkheid te begeren en er zoveel moeite voor te doen om die te verkrijgen. Dit was één van de aspecten van de algehele dodigheid van de Joden, Jes. 53. Zij zagen geen heerlijkheid in Hem, waarom zij Hem begeren zouden; en dit is ook één van de kenmerken van deze dodigheid in de gelovigen.

Deze dodigheid zien we ook in de oprechten: de bruid, die haar dodigheid niet inzag, kon op haar leger blijven liggen en de dochters van Jeruzalem vroegen: *'Wat is uw liefste meer dan een andere liefste?'* Deze blindheid en duisternis hebben haar trappen. Soms is ze zeer groot, zodat men geen licht heeft, maar als een blinde naar de wand tast. Soms is er wel enig licht vanwege de herinnering aan vorige dagen of vanwege gevoelige genade. In deze toestand echter is 't als met de winterzon die haar licht niet loodrecht in de zielen laat stralen, zodat de verkleumde genegenheden niet ontdooid worden en er geen warmte gevoeld wordt, waardoor er ook geen levendigheid en vruchtbaarheid veroorzaakt wordt. Zo is het ook met een boom in de winter: ook al wordt hij door de winterzon bestraald en verlicht, hij blijft echter zonder blad, bloesem en vrucht, stijf bevroren en onbuigzaam.

2. Deze dodigheid kenmerkt zich ook door het gemak, waarmee men kan leven zonder waarachtige gemeenschap te oefenen met God in Christus. Als men enigszins levendig is, dan veroorzaakt de minste vervreemding van de Heere en het missen van Zijn gemeenschap - die de ziel zo goed doet - smart, schreien en roepen. Men klaagt: *Hoe lang, hoe lang, hoe lang, Heere!* De ziel kan niet leven; zij dorst naar God en het vlees verlangt in een land, dor en mat zonder water. Maar de bovengenoemde dodigheid drukt dit gemis niet op het hart en zij veroorzaakt niet dat bitter schreien, treuren en weklagen; zij weigert om vertroosting of verkwikking in enig ding te ontvangen. Nee, de zienlijke dingen nemen Gods plaats in en naarmate deze hem toelachen, is men tevreden en kan men het in en met het schepsel stellen, ofschoon men de Schepper Zelf mist. Dat dit zo is, blijkt ook uit het feit dat men als de uiterlijke dingen hem niet toelachen, hij meer gedachten en overleggingen hierover heeft dan over het gemis van God.

3. In deze dodigheid is ook een smakeloosheid op te merken. De ziel die gewoon was te kunnen zeggen: 'Bij deze dingen leef ik' en 'O, wat waren de redenen des Heeren mijn gehemelte zoeter dan honing en honingzeem', die ziel is nu zo ingezonken, dat ze niet alleen geen zin of verlangen heeft naar de redenen des Heeren, maar deze zelfs

smakeloos vindt als het wit van een ei. Het zoete van de beloften noch het prikkelende bitter van de dreigementen veroorzaakt een aandoening. Komt men in Gods huis, is men in 't verborgene, waar God door Zijn geschreven of gepredikte Woord een volle maaltijd voorstelt, men ziet het soms en men zegt: *het is kostelijk voedsel*. Maar men zegt metterdaad, omdat men niets proeft: *ik heb er geen smaak in*. Of men maakt enige excuses zoals: *de bereiders zijn niet zindelijk genoeg*; of: *de reuk zelf verveelt me en doet me walgen*. Soms valt men terwijl de spijs wordt aangereikt in slaap, of men begint ander voedsel te begeren, wat zeer zondig is en een teken van een bedorven smaak, terwijl men het reine voedsel, de gezonde melk van Gods Woord laat staan. Dit is wel het allerduidelijkste teken van een dodige gesteldheid van de ziel. Het is te vrezen dat zulke zielen, voordat hun herstelling en genezing komt, een honger zullen hebben niet naar brood, maar naar het Woord dat zij menigmaal versmaad hebben.

4. In deze dodigheid zit ook een loomheid, vadsigheid, luiheid en traagheid van de ziel in het beoefenen van de plichten die ze betrachten moet. De plichten worden wel niet nagelaten, maar toch is de ziel zonder ijver en aandoening. Het hart is bezig met duizenderlei dingen, niet alleen met betrekking tot het dagelijks beroep maar ook met vele andere zaken, zodat het hart spreekt tot de schepselen die in zijn verbeelding aanwezig zijn, terwijl de mond bezig is tot God te spreken. Het hart gaat uit in haastigheid en wraakzucht, nu eens in toorn, dan weer bezig met het regelen, het wikken en wegen van de zienlijke dingen. En hoewel deze overwegingen van het hart niet altijd merkbaar zijn, gaan toch de raderen van de ziel in de godsdienstige plichten als door zwaar zand en de bewegingen naar boven tot God hebben vanwege de bezwaardheid van de ziel die aan het stof vastgekleefd is, geen vleugelen van liefde en ijver om zich te kunnen opheffen. Zo zijn de godsdienstige werkzaamheden dodig en men verlangt dat het 'amen' uitgesproken wordt en men is wel tevreden met het gedane werk.

5. In deze dodigheid zijn de kloppingen van het geweten over de schuld en dodigheid slechts zeer flauw en ze doen de ziel weinig zeer. Ze veroorzaken geen gevoelige smart in de ziel, zodat men niet proeft en smaakt hoe kwaad en bitter het is tegen de Heere te zondigen. Nee, men wordt er van binnen niet door beroerd, men hoort niet wat het geweten zegt, net alsof het hen niet aangaat. Men stelt het achtgeven hierop uit tot een gunstiger tijd, maar die komt haast nooit; en zo worden de schulden op het geweten zó verzaard dat dit zijn mond bijna niet meer opendoet. Het is hier net zo als bij een mens die vlakbij de dood is: de polsslag is zó flauw geworden, dat men hem nauwelijks voelen kan. Wat is dit erg! Want als het geweten, dat Gods stadhouder is, niet twist, is dat een teken dat God Zelf niet twisten wil, maar dat Hij zegt: *Efraïm is vergezeld met de afgoden, laat hem varen*, Hos. 4:17. O, mijn geliefden, bid toch tot God dat de dodigheid nooit zo ver komen mag. Zo lang het geweten een slag slaat, is er hoop op herstel, als de slagen maar diep inslaan en een geweldige smart veroorzaken.

6. Ofschoon men in deze dodigheid nu en dan wat opwekking en enige levendigheid schijnt te hebben en men zich voorneemt om nauwgezet en ernstiger te leven, toch verflauwt dit zeer snel en men wordt weer ongevoelig zoals men voorheen was. Vaak wordt men nog veel dodiger dan vroeger, zoals een kaars of lamp, waaraan de brandstof gaat ontbreken, nu en dan een opleving en sterke flikkering van licht geeft. Maar kort daarna brandt ze zo flauw, dat men zou denken dat ze uitgegaan is. En zo maakt een ziel duizendmaal een verkeerde berekening. Ze denkt: Nu zal het gaan en ik zal tot mijn

vroegere levendigheid terugkomen, maar helaas ziet ze achteraf dat haar gerechtigheid als een morgenwolk geweest is, Hos. 6:4.

7. In deze dodigheid is en blijft de ziel onverbeterlijk, ondanks alle middelen die aan haar ten koste gelegd worden. De oordelen noch de zegeningen, de Wet noch het Evangelie brengen bij haar vrucht voort of hebben de uitwerking die haar bij haar schuld brengt en beschaamd maakt vanwege haar verachtering en omzwerven buiten de Heere. Het is met deze dodigheid zoals God zegt van Zijn wijngaard in Jesaja 5. Ofschoon Hij er alles aan gedaan had wat er aan gedaan moest worden, ze bracht echter geen goede en rijpe druiven voort.

8. Tenslotte openbaart deze dodigheid zich naar buiten toe, zodat ze door degene die er acht op slaat, gezien kan worden in een levenswandel die niet overeenkomstig is met het Evangelie: Gods Beeld wordt er niet in uitgedrukt. De levenswandel is niet een kopie of afschrift van de bijbel. Ook zijn de mensen in wie deze dodigheid zich openbaart, geen wandelende bijbels. Integendeel, zij zijn aan deze tegenwoordige wereld gelijkvormig, zodat er weinig onderscheid is tussen hen en de wereld.

In de tweede plaats willen we er nu over spreken, ***hoe ver deze dodigheid al dan niet gaan kan.***

Ik weet wel, mijn geliefden, dat er geen teerder punt is dan juist dit. We kunnen niet goed bepalen hoe dicht een werkeilig mens bij het Koninkrijk Gods kan komen, en toch dood en onbekeerd kan zijn en blijven. En wij weten ook niet hoe diep ellendig en laag een ware bekeerde kan vallen en toch de wortel der zaak hebben kan. Dit maakt de zaak ingewikkeld. Bovendien kunnen velen, die slechts een arglistig en boos hart hebben, veel verkeerde conclusies uit deze stof trekken, waardoor zij ondanks hun zorgeloos en ongoddelijk leven, gestijfd kunnen worden in hun inbeelding kinderen Gods te zijn. Misschien zou deze stof ook door een begenadigde misbruikt kunnen worden waardoor hij nog dodiger wordt.

Toen we deze zaken overdachten, twijfelden we of we hierover zouden spreken of niet. En we overwogen of het niet beter was nu snel over te gaan tot het aanwijzen van de oorzaken van deze dodigheid. Toch bedachten we dat deze stof nuttig en nodig voor des Heeren volk zou kunnen zijn en daarom zullen we er iets over zeggen.

A. Allereerst hoe ver deze dodigheid kan gaan.

- (1) De oprechte kan zo dodig worden dat het schijnt dat hij al zijn ijver verloren heeft, zodat hij niet voor God en Zijn zaak in de bres springt. Dan kan hij de ontering van God door de zonde in zichzelf en in anderen beschouwen, alsof die hem niet behoorde te raken en de ziel in brand steken om voor God en Zijn weg uit te komen. Dit was de dodigheid en zo ver ging de slapheid van de Godzalige man, de oude Eli, 1 Sam. 2:20-23. Dit was ook de dodigheid van de gemeente van Laodicéa, Openb. 3, die *noch koud noch heet was*, dat is onverschillig. Dat er toch gelovigen onder waren, blijkt uit het 19e vers: *Zo wie Ik liefheb, die bestraf en kastijd Ik. Wees dan ijverig en bekeert u.*
- (2) Een oprechte kan zo dodig worden, dat al zijn genegenheden en hartstochten schijnen uitgedoofd en gestorven te zijn. De hartstochten zijn als de vleugels van de ziel; wanneer die dodig zijn, wordt de ziel als gekortwiekt en de dingen die men doet, zijn zonder geest en leven. Nu kan het zover komen dat Gods dierbaarheid en goedertierenheid de ziel niet doen ontvonken tot liefde en niet aanwakkeren zich in

Jehovah te verlustigen. Gods hoogheid veroorzaakt geen vrees of ontzag en het eigen wanbedrijf veroorzaakt geen schaamte en bedroeft de ziel niet, Matth. 24:12. De liefde van velen zal verkouden, Openb. 11:4. Hoewel de kerk van Efëze gearbeid had en niet moe was geworden in de eerste tijd, toch verflauwde dit. Haar genegenheden stierven en daarom zegt Christus: *Gij hebt uw eerste liefde verlaten en dit heb Ik* (Die uw hart grondig ken) *tegen u*. Zie, hoe ver dit gegaan is bij Asa, 2 Kron. 16:10-12. God zond een profeet om hem op te wekken. Hij bracht een ziekte over hem met hetzelfde doel, maar hoe dood waren zijn hartstochten tot het goede en hoe werkzaam in het kwade. Asa wierp de profeet in de gevangenis en in zijn ziekte zocht hij niet God en de verzoening over zijn zonden, maar hij ging naar de artsen. Ook Davids hartstochten waren als dood. Joab laat hem weten dat velen van het volk Gods gedood waren en dat Uria ook gedood was. Men zou menen dat zijn ziel nu wel bewogen zou worden; dat zijn droefheid hem zou overstelpen en schaamte over zijn kwaad hem zou bedekken. Maar wat staat er in 2 Sam. 11:25? David zeide: Zeg aan Joab: *Laat deze zaak niet kwaad zijn in uw ogen, want het zwaard verteert zowel dezen als genen*. In vers 27 lezen we dat hij Bathséba bij zich liet brengen als zijn vrouw.

- (3) Een kind van God kan zo dodig worden dat het schijnt dat de wereld en de dingen van de tijd zijn hart hebben ingenomen, zoals wij zien in Demas, van wie wij geloven dat hij een ware gelovige geweest is; en toch kreeg hij de tegenwoordige wereld lief. Zo was het met de meesten van Paulus' metgezellen te Rome. Een ieder zocht zó zijn eigen zaken, dat hij nauwelijks iemand kon krijgen om naar Filippus te zenden, Filip. 2:20, 21.
- (4) Een kind van God kan in deze dodigheid ook in zware zonden vallen en in zijn val geruime tijd blijven liggen. Er is geen belofte dat hij ervoor bewaard zal worden. Lot, David, Salomo, Asa en Petrus zijn er bewijzen van. Hoelang deze dodigheid kan blijven voortduren, kunnen wij niet bepalen. De aartsvaders, Jozefs broers, leefden twintig jaar of langer ongevoelig over de mishandeling van Jozef. En David ruim één jaar. Zowel de wijze als de dwaze maagden sliepen en waren dodig, mogelijk tot kort voor hun einde. Zodat u zien kunt dat deze dodigheid zeer ver kan gaan en ook zeer lang kan duren. Wij hebben met opzet kort over deze zaak gehandeld, omdat al deze voorbeelden als bakens in zee moeten zijn en daartoe moeten strekken dat wij op onze hoede zullen zijn.

B. Hoe ver deze dodigheid ondertussen ook mag gaan, toch is ze zo beperkt, dat de gelovige de volgende zaken beslist niet zal verliezen. Deze zullen dan tot kenmerken strekken, waaraan u zult kunnen weten of u onder al uw dodigheden een beginsel van genade hebt of niet.

- (1) Het zaad Gods blijft in hem, 1 Joh. 3:9. Dit is een onvergankelijk zaad dat nimmermeer sterft, 1 Petrus 1:23. Daardoor blijft dit beginsel der wedergeboorte en heiligmaking, hoewel het bedekt en begraven is onder de kluiten van de verdorvenheid, in een gelovige, hoe dodig hij ook worden kan. Hoewel zowel hij als de goddeloze zondigt, hij is toch niet zonder God in zijn zondigen en hij zondigt niet op dezelfde wijze als de goddelozen, want hij is uit God geboren en hij zondigt niet, want het zaad Gods blijft in hem. De zonde kan groot geweld op hem uitoefenen, maar hij ligt niet zo onder de heerschappij daarvan dat hij met zijn gehele hart gewillig de zonde doet, Rom. 6:14: Want de zonde zal over u niet heersen, want gij zijt niet onder de Wet, maar onder de genade.

- (2) Het zaligmakende geloof blijft ook. Dit versterft niet helemaal in de ziel wat de wortel en het wezen ervan betreft, ofschoon het zich niet in levendige daden vertoont in werkzaamheden, in een dadelijk gaan tot Christus en een gebruik maken van Hem, waardoor men zich weer verlevendigd voelt. Toch is het in de ziel als een vonkje onder de as. Nu, mijn geliefden, het geloof is de wortel der zaak, Job 19. Blijft die wortel in leven, hoewel de takken en de stam dood en verstorven schijnen te zijn, toch zal er op Zijn tijd een uitbotten komen. De duivel mag ziften met zijn zeef als de tarwe, Jezus bidt dat dit geloof niet zal ophouden, Luk. 22:32.
- (3) De zalving die de oprechten hebben, blijft ook, 1 Joh. 2:27. Onder deze zalving moet men verstaan de Heilige Geest en Zijn werking in de uitverkorenen. Ofschoon Gods Geest niet daadwerkelijk in deze dodige toestand de ziel verlevendigt, toch koestert Hij Zijn eigen werk in de ziel en al haar vermogens, zodat het toch in leven blijft, hoewel het voor een tijd kwijnt. Zouden deze overschaduwning en koestering van de Heilige Geest er niet zijn, dan zouden de gelovigen zeker sterven.
- (4) Er blijft in de oprechten niettegenstaande hun dodigheid ook een vrees over, dat al wat zij ondervonden hebben, zal overgaan; dat hun werk niet oprecht geweest is, maar louter bedrog. Zij vrezen dat zij tenslotte bedrogen zullen uitkomen, dat zij helemaal terug zullen keren tot hun vorige levensweg en een blaam zullen leggen op de weg en het volk van God. Ze denken dat het beter zou geweest zijn, dat zij zich nooit hadden uitgegeven als een oprechte. Zij vrezen dat zij in schijn met de Geest begonnen zijn en nu in het vlees zullen eindigen. Vaak zouden ze daarom liever sterven dan nog langer leven. Hoe dodig en afgezakt ze ook zijn, toch zuchten ze vaak, hoewel niet aanhoudend zoals het hun betamen zou. *'O God, ik ben afgedwaald, ik ben als een verloren schaapje, ik ben in duizend noden, ik lig als in de dood. Wilt U mij opzoeken en terecht brengen? Wilt U mij ontdekken als er een leugen in mijn rechterhand is, o God; geef toch dat mijn werk oprecht en in der waarheid mag zijn.'* De voorbeelden van mensen die afvallen of terugkeren, zijn niet voorgehouden om er dan maar op los te zondigen, maar als bakens in zee. De ziel die deze zaken overdenkt, schrikt van zichzelf, en daarom is het waar, hoe zwak dit ook kan zijn, dat de ogen die gezien hebben, niet terug zullen zien. Er blijft ook een diep en bevindelijk veroordelen van zichzelf en van al zijn werkzaamheden over. Daardoor legt een christen uit kracht van het in hem aanwezige licht van het geestelijke leven zich enerzijds met meer of minder aandoe-ning voor God neer als een geheel melaatse en als iemand die onrein is van de hoofdschedel af tot de voetzool toe. Hij is als iemand die zo walgelijk en verdoemelijk is, dat God een eeuwige afkeer van hem zou moeten hebben en Zich jegens hem nooit in Zijn gunst zou openbaren indien er geen Borg was. Anderzijds doet dit hem in de oordelen, in de wegen van beproeving en in de kastijdingen waarmee hij getuchtigd wordt, God rechtvaardigen en goedkeuren wat Hij doet, omdat hij erkent dat God niet met hem handelt naar zijn zonden, en dat het geringste wat hij boven hel en verdoemenis heeft, alleen goedheid van God is, Klaagl. 1:18: *De HEERE is rechtvaardig, want ik ben Zijn mond wederspannig geweest.*
- (5) In wat voor ingezonken toestand de oprechten ook kunnen komen, zij blijven toch standvastig in hun gedane keus volharden. O, die genadekeuze berouwt nooit, ook al leven zij er niet naar. Het is voor hen integendeel een oorzaak van leedwezen, dat zij die keuze zo lang hebben uitgesteld, en dat zij, nu ze in oprechtheid gedaan is, zo weinig aan hun vrijwillige verbintenis beantwoorden. De ogen die eens gezien hebben, zullen niet terugzien. Hoewel elke oprechte deze niet in dezelfde mate aan

de dag laat treden, heeft hij evenwel dezelfde, in de kern aanwezige grondhouding die er in David was: *Ik heb gezworen en zal het bevestigen, dat ik onderhouden zal de rechten Uwer gerechtigheid*, Ps. 119:106.

- (6) Ja, in wat voor doodse gestalte een oprechte ook kan komen, er blijft in hem toch een diepe ontevredenheid met zijn bestaan, zijn gesteldheid en zijn werkzaamheid ten opzichte van God. Hij is niet in zijn element. Het is met hem niet zoals voorheen; hij denkt menigmaal aan vroegere dagen die hij nu niet meer kent. Hij heeft zijn eerste liefde en tere gemoedsgesteldheid verlaten; en in zijn machteloosheid om op te staan, zit hij vaak zuchtend en met hartbrekende overleggingen neer. *Ach, dat het met mij was zoals in vorige dagen! Ach, hoe lang zult Gij U verbergen en van verre staan? Ach, dat mijn hulp eens uit Sion kwam! Dat op mij, die zo lang een Gilboa geweest is, de dauw der Goddelijke genade mocht neervallen, opdat ik zou mogen groeien als een lelie, en de wortelen mochten uitschieten als de Libanon; en dat van mijn hart, dat zo lang een woestijn geweest is, een Eden gemaakt mocht worden. Dat er in plaats van de alles verstikkende doornen en distels der zonde dennen- en mirtenbomen mochten opgroeien!*
- (7) Tenslotte, in wat voor doodse gestalte een oprechte ook kan komen, zijn achting voor het oprechte volk van God blijft aanwezig. Hoe levendiger zij gesteld zijn, des te liever is het hem en des te waardevoller zijn zij in zijn ogen. Ook al durft hij wegens zijn eigen ongestalte en hun levendige gesteldheid niet in hun gezelschap te komen, zoals dat soms wel gebeurt, zijn begeerte strekt zich toch uit tot deze heiligen en heerlijken op aarde.

Wij achten het nodig dat deze zaken opgemerkt worden, omdat zij voor een oprechte, hoe dodig en dor hij ook gesteld is, als even zoveel kenmerken dat de wortel der zaak in hem is, kunnen functioneren. En als dat zo is, dan behoort hij niet al te mismoedig te worden, omdat de wortel van de rechtvaardige zeker vruchten zal voortbrengen.

Oorzaken van dodigheid

C. Ons derde punt was, dat wij over de oorzaken van deze ingezonkenheid van de gelovige mens zouden spreken. Het onderzoek naar de oorzaken van de dodigheid van een gelovig mens is zeer noodzakelijk, omdat de zielenkwalen evenals die van het lichaam niet zullen genezen kunnen worden dan alleen wanneer ze in de kern worden aangepakt. De heiligen zijn altijd begerig geweest om de oorsprong van hun ellende te doorgronden, Job 10:2: *Doe mij weten, waarover Gij met mij twist*. De bevinding leert hen immers, dat er nooit herstel, maar op z'n best een kwijnend leven is te verwachten, als ze niet bij de oorzaak van hun ellende gebracht worden. Hierdoor komt het, dat zij in het besef van hun eigen onvermogen om deze te kunnen vinden en in het besef van de bedrieglijkheid en de gebondenheid aan 'koning zonde' van hun hart, menigmaal ootmoedig tot God gaan en met ernst en in oprechtheid van hun hart uitroepen: *behalve dat ik zie, leer mij; onderzoek mij, o God, en beproef mij, en zie of er een schadelijke weg bij mij is*, Job 34:32; Ps. 139:23, 24. Als het onderzoek naar de oorzaak van zijn ingezonkenheid in de eerste plaats nauwkeurig werd gedaan en als de ziel voorts dagelijks tot een streng en nauwgezet onderzoek werd gebracht, dan zou men niet zo ver van zijn plaats geraken, dat men niet meer weet waar men uit gevallen is en waar men momenteel verkeert en dat men niet meer weet welke koers men moet uitzetten om te komen waar men moet zijn. Maar helaas, omdat men zijn stuurmanskunst heeft verloren en die is vergeten, wordt men op de golven heen en weer geslingerd. Men is als een afgedwaald schaapje, dat in de struiken verward is.

Teneinde de oorzaken te achterhalen, kunnen we ze terugbrengen tot twee categorieën, namelijk:

- de oorzaken buiten de mens om
- én die van binnenuit komen.

We zullen trachten deze zo helder mogelijk te ontleden en daarom spreken we allereerst van de oorzaken buiten de mens om die deze droevige ingezonkenheid van een, gelovige bewerkstelligen. Deze kunnen we heel gemakkelijk opnieuw tot twee zaken terugbrengen.

A. Hier moeten we allereerst spreken over de grote, geduchte en driemaal heilige God. Hij kan onmogelijk de zonde noch enige kwade zaak uitvoeren, omdat die strijdig is met en zich kant tegen Zijn vlekkeloze heiligheid. Dit is ook tegen de aard der zonde zelf, die niet iets wezenlijks is maar een niet-zijn, een ontbreken van het goede. Evenwel moet en kan de Heere ten aanzien van deze zaak niet als een ledig aanschouwer van de zonde en die verkeerde staat des levens beschouwd worden, maar Hij laat die op werkzame wijze toe en schenkt dan om heilige, wijze en rechtvaardige redenen Zijn weerhoudende en actief meewerkende genade niet. Hij bestuurt ook deze omstandigheid wat het begin, de voortgang en de mate ervan betreft, en ook de langere of kortere duur. Dit zijn zaken die wij elk jaar uit Gods Woord bewijzen tegenover de aanhangers van Spinoza en de pelagiaans-gezinden, en daarom zullen wij ons daarmee nu niet verder bezighouden. We willen liever tot enkele bijzonderheden overgaan om u verschillende kanten van de zaak te laten zien, namelijk op welke wijze en om welke redenen de almachtige en heilige God ten aanzien van deze dingen handelt.

* Wij zouden dan moeten uiteenzetten, op welke wijze God als een toelatende Oorzaak ten aanzien van deze zaken wel of juist niet werkzaam is door het inhouden van Zijn handelingen om te voorkomen, mee te werken en tot effect te brengen, én in het niet ten onder brengen van de zonde, en dergelijke meer. Maar de eerwaarde Saldenus heeft over deze dingen al op een heldere wijze geschreven, die niet te verbeteren is. Daarom wensen wij dat onze lezers zijn geschrift bij deze gelegenheid ter hand mogen nemen. Zie hierover: *De droevige staat van een christen*, blz. 25-30.

* De heilige en vrezenswaardige God heeft heilige, wijze en belangrijke redenen, waarom Hij dit toelaat. Zeer zeker beoogt Hij Zijn eigen eer en de zaligheid van Zijn volk; en hetgeen Hij beoogt, verkrijgt Hij op Zijn eigen tijd.

Geef uit het vele eens acht op de volgende zaken:

- (1) God houdt Zijn heiligende en zonde-dodende werkingen ten opzichte van Zijn volk nu en dan niet zozeer in om deze of gene begane zonde, maar in Zijn vrijmachtige soevereiniteit. Zo handelde Hij met Job; maar dit komt zeer zelden voor, en er is mogelijk maar één voorbeeld van in het Woord. Daarom moeten wij ten aanzien van een dodige stand des levens slechts heel zelden menen dat God om deze reden zo handelt.
- (2) God handelt soms zo, omdat Hij het voornemen heeft een land rijp te laten worden voor de straf en die dan metterdaad uitvoert. Op deze wijze houdt Hij Zijn Geest en genade in van Zijn kinderen, zodat zij niet krachtig voor het volk kunnen bidden en het ook niet door hun Godzalige wandel kunnen overtuigen. Zo schijnt het in Jes. 5:9 geweest te zijn, en er is een sterke reden om te vrezen dat dit voor Nederland geldt. Mij dunkt, dat Gods volk zal zeggen: Wij zijn niet vrijwillig in zo'n afgezakte staat; de Heere weet, dat er begeerte is naar een opgewekter geestelijk leven, maar

wij worden het niet gewaar, Jes. 49:9: *Wij wachten naar licht, en er is duisternis; op een grote glans, maar wij wandelen in donkerheden.* Het zou heel erg zijn als God om deze reden de ingezonkenheid zo algemeen liet worden.

- (3) Het gebeurt soms ook dat God, als Hij Zich opmaakt om een volk uit nare omstandigheden te redden, de ingezonkenheid toelaat, opdat Zijn volk, als de redding komt, er ten volle van overtuigd mag zijn, dat God het gedaan heeft niet ter wille van hen, maar alleen uit vrije en onverdiende genade en goedertierenheid, om Zijns Naams wil. Want als de redding direct volgt na de ernstige inkeer tot God, dan is men zeer genegen om te denken dat zijn eigen levendige gesteldheid iets heeft toegebracht, Jes. 49:16: *Dewijl Hij zag, dat er niemand was, zo ontzette Hij zich, omdat er geen voorbidder was.* Zo doods gesteld was de situatie. Maar er volgt een wonderlijk 'daarom' op: *Daarom bracht Hem Zijn arm heil aan, en Zijn gerechtigheid ondersteunde Hem.* Hoe gelukkig zou het zijn, als God Zijn volk in hun dodigheid met Zijn onverdiende goedheid kwam verrassen! Zij zouden worden als mensen die droomden.
- (4) De Heere houdt Zijn levendmakende en heilige werkingen menigmaal in om Zijn kinderen ter zake en op een bevindelijke wijze te leren, dat zij uit genade zalig worden. Dit wordt niet geleerd dan door vallen en opstaan. Ieder belijdt dit, maar het is heel wat andersom het grondig te verstaan. De ingezonkenen, die zien hoe ellendig zij eraan toe zijn zodat er in hun vlees niets goeds woont, geven aan God de eer van Zijn onbegrijpelijke goedertierenheid in Christus.
- (5) Soms houdt God Zijn levendmakende werkingen in vanwege een trots in het hart over zijn eigen goede gesteldheid en het laag neerzien op anderen wegens hun gebreken. Er is niets kwader in de gezelschappen dan het vertellen van zijn eigen goede dingen en van de afgezakte staat van zijn medechristen. Dat gebeurt dan niet met een bloedend hart en met een medelijdende ziel, maar de heimelijke bedoeling is om zelf meer achting te verkrijgen. Het is jammer, dat christenen zijn als schoolkinderen die blij zijn als ze slechte dingen over elkaar kunnen vertellen. Maar als dit zo is, dan heeft de doodsheid reeds haar voeten op de drempel van de ziel, want God kan het niet verdragen. Hij wederstaat de hoogmoedigen. Men heeft niets dan wat men ontvangt, en daarom is er geen reden om te roemen in zichzelf.
- (6) Soms handelt de Heere zo, om Zijn kinderen meer in staat te stellen om anderen tot onderwijs en bemoediging te zijn, waar ze anders ongeschikt voor zouden zijn. Zo worden christenen die tot nut van velen gesteld zullen worden, menigmaal niet wegens eigen schuld maar tot nut van anderen in dergelijke toestanden gebracht, opdat zij met de moeden een woord te rechter tijd zouden kunnen spreken.
- (7) Tenslotte is er de oorzaak van zondes Schuld door onbedachtzaamheid, nalatigheid en vermindering van ernst en dergelijke, waarom de Heere van verre staat en Zich verbergt en de hulp uit Sion niet komt, Jes. 49:2: *Maar uw ongerechtigheden maken een scheiding tussen ulieden en tussen uw God, en uw zonden verbergen het aangezicht van ulieden, dat Hij niet hoort.*

B. Van de ingezonkenheid van een gelovige is *de duivel* vervolgens een oorzaak buiten de mens om. Hij is de god dezer eeuw, die een volkomen vijand van alle kinderen des Heeren is. Dan eens gaat hij rondom hen als een briesende leeuw, dan weer als een engel des lichts. Dan port hij aan tot zonde en vervolgens verbloemt hij de zonde. Nu eens werkt hij op de genegenheden in, dan schikt hij zich weer naar ieders temperament of oefent hij zijn invloed op anderen uit om Gods kinderen in een ongeestelijke toestand te brengen. In één woord gezegd, hij wendt al zijn arglistigheid aan om de hemel uit het

hart van Gods kinderen te houden, omdat hij wel weet, dat hij henzelf toch niet uit de hemel kan houden. Zie verder het nooit genoeg te waarden geschrift van Saldenus.

C. Nu zullen we trachten *de oorzaken van deze ingezonkenheid van de gelovigen* na te gaan, zoals die in en bij hen zijn te zoeken en te vinden. Om dit te doen, zullen we de volgende oorzaken aanwijzen.

Eerst in het algemeen.

Het is overduidelijk, dat het verderf uit ons voortkomt. Als dat niet zo was, dan zou er ook niet zo'n dorre en dodige levensopenbaring zijn. U weet, mijn geliefden, dat de gelovigen weliswaar volkomen gerechtvaardigd zijn, maar nog slechts voor een deel zijn geheiligd. De beste en verst gevorderde heeft nog maar een klein beginsel van de heiligmaking. Er huist een oude mens in de dierbaarste van Gods kinderen. Er is een wet in hun leden die niet alleen strijd voert, maar menigmaal de gelovigen zo ten onder houdt, dat zij het goede dat zij willen niet kunnen doen. Ja, zij kunnen er zo onder raken, dat ze het kwade doen dat ze niet willen, zoals Paulus tot troost van ware christenen beschrijft in Rom. 7.

Hieruit vloeit voort, aandachtigen, dat er geen enkele rechtvaardige is die niet zondigt, omdat de oude mens een vanzelfsprekende neiging heeft om op een meer verfijnde of op grovere wijze in woorden, gedachten en daden van de levende God af te wijken. Deze afwijking van God als het hoogste Goed en van Zijn wet als de volmaakte regel des levens gaat vergezeld met een dodigheid die direct gepaard gaat met het afwijken van de Heere, *omdat de bezoldiging van de zonde de dood is*, Rom. 6:23. Daarom zeggen wij, dat in het algemeen gesproken de zonde de oorzaak is van de ingezonkenheid die wij thans opmerken, gevoelen en betreuren. Ja, aangezien de ongerechtigheid thans overvloediger en algemener is dan voor dezen, is ook de doodsheid ernstiger, van langere duur en algemener verbreid dan ze placht te zijn. Degenen die nog kennis en herinnering hebben aan voorgaande tijden, zullen dit met betraande ogen toestemmen. Opdat dit nog duidelijker voor u zal zijn, zullen we ten aanzien van enkele punten een en ander toelichten.

- a. De zonde veroorzaakt deze dodigheid, *omdat ze een scheiding maakt tussen de gelovige en zijn God*, Jes. 49:2. U weet, dat een scheiding de afstand tussen twee personen aangeeft. U weet ook, dat er een afscheiding gemaakt wordt door de plaatsing van iets tussen twee personen, zodat de één niet bij de ander kan komen. In deze zin maakt de zonde een scheiding en is ze de oorzaak van de dodigheid, want zodra men de zonde bedrijft, vertrekt de driemaal heilige God uit de ziel; en de ziel valt neer en zakt van God af tot in de diepte. Er is dan een onderbreking van de innige omgang tussen God en de ziel, met als gevolg dat er een grote verwijdering en vervreemding van God plaatsvindt, Ps. 10 en 13. Daarom is er de uitroep: *'Waarom staat Gij van verre?'* En dat wel tot driemaal toe, met daaraan gepaard: *'Hoe lang?'* Een scheiding komt er als er iets tussen beide komt. Daarom moeten de zonden gezien worden als wolken die het licht wegnemen en de zon verborgen houden, en als hoge, massieve bergen die tot de hemel toe reiken. De zonde maakt de ziel zo melaats en onrein, dat ze uit de gemeenschap met God moet worden afgescheiden, zoals de melaatse uit het leger. God geeft als het ware een scheidbrief in de hand, omdat de ziel overtreden heeft, waardoor ze een Lo-Ammi (= niet Mijn volk) en een Lo-Ruchama (= niet ontfermde) lijkt te zijn. U kunt gemakkelijk uit hetgeen tot nu toe gezegd is de conclusie trekken, dat wanneer een scheiding dit doet ervaren, er niets anders dan een dodelijke zielsgesteldheid op volgen kan,

omdat de levendige gestalte der ziel en de groei in heiligmaking door de nabijheid Gods en door het zien van Zijn heerlijkheid in het aangezicht van Christus wordt veroorzaakt, 2 Kor. 3:11. Als met kracht zou worden geloofd dat men vanwege de zonde verbannen wordt van voor Gods aangezicht en uit Zijn gemeenschap naar zo'n ellendige gescheidenheid, dan zouden we de zonde meer vrezen dan de hel. Maar ach, dit wordt niet geloofd.

- b. De zonde veroorzaakt deze dodigheid, want de zonde is een werk des doods. En zo lang de zonde als een last op het geweten ligt, zo lang is het onmogelijk om de levende God te dienen, Hebr. 9:14; Rom. 8:13. *Indien gij naar het vlees leeft, zo zult gij sterven.* De zonde doet een gelovige in angst en onder beschuldiging leven. Zijn geweten dreigt, kwelt en beschuldigt hem, zodat hij in een godsdienst terechtkomt die Gode niet aangenaam is, omdat Hij op een levende wijze, dat is in Geest en waarheid, gediend wil worden, Joh. 4:24. De zonde is de oorzaak van de ingezonkenheid, omdat ze een last is, Hebr. 12:1. Nu weet u, dat een last op de schouders en zelfs op de nek moeilijk is, waardoor elke arbeid gebonden, de manier van gaan bemoeilijk wordt. Zo is het ook met een gelovige. Zijn zonden maken dat hij krom loopt; *zijn sappen worden veranderd in zomerdroogten*, Ps. 32. Als hij die last niet kwijtraakt, zal hij nooit zijn hart kunnen verheffen in de wegen des Heeren.
- c. De zonde neemt tenslotte ook de troost weg van het aandeel van de gelovige in Gods gunst en genade in Christus, zodat hij gedurende die tijd de vreugde van Gods heil mist, Ps. 51. Ik weet wel, dat men weliswaar niet alle verzekering van zijn aandeel in Christus verliest; ik weet ook dat veel slordige christenen toch hun aandeel vasthouden. Ondertussen was het voor hen mogelijk beter als zij eens behoorlijk dooreen geschud werden, dan dat ze gerust en zonder beschuldiging op zo'n laag geestelijk niveau maar doorleven. We wilden maar kort zijn wat deze algemene redenen betreft, opdat we van de bijzondere des te meer kunnen zeggen.

Nu komen we eraan toe om in het bijzonder *de oorzaken van deze dodigheid* te onderzoeken.

Het kan voor u als christen duidelijk zijn, dat zich hier een ruim veld voor ons uitstrekt. We zullen echter zo kort mogelijk zijnen vooral proberen de tijd waarin wij leven daarin te betrekken.

1. Een van de oorzaken van de ingezonkenheid die thans zo algemeen is, is *de grote onkunde van God en van de dierbare waarheid van het Evangelie*. Ik bedoel hiermee niet zozeer een gebrek aan letterkennis of onkunde ten aanzien van de beschouwelijke waarheid, die overigens ook erg groot is ondanks alle hulpmiddelen waarvan men zich kan bedienen. Het is niet mooi, dat oprechte christenen zo weinig weten en zo weinig moeite doen om hun kennis te vergroten. Het is zelfs zo, dat dit laatste door sommigen wordt veroordeeld, wat weer aanleiding is dat velen, zelfs in hun geschriften, over de Godzaligen klagen in deze trant: 'De uiterlijke kennis is wel genoeg; als er nu ook maar genoeg praktijk der Godzaligheid was.' Hoe prijzenswaardig die uiterlijke kennis van de waarheid ook is, men kan daarmee echter zijn hersens vol hebben en een slecht practicus zijn. Dan is men niet anders dan een luidende schel en een klinkend metaal en heeft men een kennis die opgeblazen maakt. Maar ik heb nu het oog op de onkunde ten opzichte van God en de waarheid van het heilig Evangelie, zodat men God niet kent in Zijn eigen licht waardoor Hij aanbidding, eerbied, liefde, verwondering, blijdschap en verlustiging waardig is, en waardoor men zich geestelijk vermaakt in God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, zoals Zij Zich openbaren in het verbond der genade. Ik bedoel ook een onkunde ten opzichte van de waarheid van het Evangelie door de

verlichting van de Heilige Geest, waardoor de ziel daarop verliefd wordt en de gelovige die gestalte in zijn hart ondervindt die deze waarheid beschrijft. De gestalte van zijn hart is dan een kopie, een afschrift, ja, een levendige expressie van de waarheid; het leven van de mens is dan als een wandelende bijbel.

O, mijn vrienden, elke waarheid die wij door Gods eigen licht werkelijk kennen, heeft deze uitwerking, omdat de waarheid een kracht en wijsheid van God is en een reuke des levens ten leven voor en in al degenen die behouden worden. Er is geen enkele waarheid of Gods heerlijkheid wordt erin ontdekt; *en wie deze aanschouwen, worden in gedaante veranderd van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest, 2 Kor. 3:18.* De Zaligmaker leert immers duidelijk, *dat wanneer wij de waarheid verstaan, die ons zal vrijmaken.* Joh. 8:32. Als wij deze woorden vergelijken met Rom. 6:18, zullen wij zien dat wij vrijgemaakt van de zonde, tevens dienstknechten der gerechtigheid gemaakt worden. Het ingezonken leven bewijst deze zaak zeer duidelijk, want dit staat bij mij als een paal boven water dat wij door zaligmakend licht niet méér bevindelijk kennen dan wat wij met ons gehele hart trachten te beoefenen en in de praktijk tot uitdrukking brengen. U kunt gemakkelijk hieruit afleiden en begrijpen hoe weinig ware kennis er is, hoewel men zeer roemt over het licht dat nu in de kerk aanwezig is.

2. Een tweede oorzaak van de dodigheid die thans gevonden wordt onder degenen die voor christenen worden gehouden, is *dat velen aanvaard en voor vromen gehouden worden die in hun bevinding of in welke zielsgestalte ook nooit de zalige overzetting van hun ziel in Christus ondervonden hebben.* Zij kennen die inlijving in Jezus niet en ook niet de bevindelijke gewaarwording dat zij van een Ander geworden zijn. Zij hebben dat zichzelf aan Christus kwijtraken niet ervaren en ook niet die duidelijke verandering in al de vermogens van hun ziel, enz. Hun eigen geweten, als stadhouderes van God, zegt hun zo nu en dan dat zij dit missen. En toch worden zij voor christenen gehouden en men durft hen niet te ontmaskeren.

Mijn geliefden, het is geen wonder dat er zodoende een ingezonkenheid komt en naarmate er vele van zulke mensen zijn, is de dodigheid algemener. Het moet immers opgemerkt worden, dat ware gelovigen en tijdgelovigen ieder een beginsel hebben van waaruit zij leven. De ware gelovigen zijn in Christus, als in de ware Wijnstok, ingeënt en krijgen deel aan de levenssappen van Hem Die de stam en de wortel is. Omdat Hij leeft, zullen zij ook leven. De anderen, die niets hebben dan algemene werkingen, kunnen zolang zij die ervaren, hongeren, dorsten, treuren, zich aan Christus aanbieden, enz., maar als die werkingen ophouden, dan verflauwen, verwelken en sterven ze en worden ze, als u er acht op geeft, gelijkvormig aan de wereld en tot een bittere smart voor Gods knechten en Gods volk. Dit is geen wonder, want zij zijn nooit in Christus ingegaan en innig met Hem verenigd als het levende Hoofd Die het leven aan Zijn leden meedeelt.

3. Een volgende reden of oorzaak van de dodigheid is, *dat er niet nauwkeurig gelet wordt op de pas bekeerden.* Deze en gene wordt ontdekt en werkelijk veranderd. Maar er zijn mensen die daarop direct de hand leggen en het stempel erop zetten. Men laat hun dat weten; er wordt in elk gezelschap over gesproken; het gerucht gaat door landstreken en steden. Nu deze mensen zo toegejuicht worden, kunnen ze niet goed blijven staan. Dit geldt vooral als men meer acht geeft op wat ze zeggen ondervonden te hebben dan op hun gedrag, namelijk of ze Gods Beeld in hun levenswandel tot uitdrukking brengen. Het gaat om de vraag of die ootmoed, die tere gemoedsgestalte en heilige jaloersheid bespeurd worden, en een gewillige begeerte om ontdekt te worden

aan zichzelf. We beleven wonderlijke tijden: de mensen worden overtuigd en het komt in enige weken tijd terecht. Ze worden niet in de gaten gehouden en worden eigenwijs en overmoedig.

O mijn geliefden, zo ging het vroeger gewoonlijk niet. *Men keurde niet af of goed; men wilde het laten overzomeren of overwinteren.* Men was bevreesd dat het 'hersenswerk' was, als de nieuw bekeerden zo duidelijk en nauwkeurig spraken. Een pas geboren kind wordt immers voor een gedrochtelijk schepsel gehouden als het direct al zou kunnen spreken. Men was gedachtig aan de les van de apostel *om niet haastelijk de handen op te leggen.* Maar nu dit alles veronachtzaamd wordt, is het geen wonder dat veel mensen opgeblazen zijn en uit de hoogte spreken, hoewel ze jammerlijk ellendig voor God staan. Ik hoop dat men dit toch zal overwegen.

4. Een andere oorzaak van deze ingezonkenheid is, *dat men niet op de kenmerken van genade en van een wedergeboren mens let, om zichzelf daaraan te onderwerpen en te onderzoeken of men op grond van die kenmerken kan en mag denken dat men werkelijk uit de dood in het leven is overgegaan.* Dan onderzoekt men niet of de genade in het hart die uitwerking heeft zoals Gods Woord aangeeft dat elke ware oprechte ziel ze hebben moet en heeft. Nee, dit wordt verzuimd. Men zegt: *Als ik het geloof oefen, dan heb ik Christus; dan heb ik de kenmerken niet nodig.*

Mijn geliefden, het is waar, dat als men geloof oefent, men Christus heeft. Maar moet dit geloof niet getoetst worden aan de kenmerken? Het geloof moeten wij immers toetsen aan de werken. Ten aanzien hiervan moeten we zeggen dat we niet alleen gerechtvaardigd worden uit het geloof maar ook uit de werken! Zou het geen schone weg zijn om aan ons eigen geweten gelegenheid te geven om uit de keel te roepen tot beschuldiging en aansporing? Waartoe heeft anders de Heilige Geest bijna één derde deel van de bijbel, waarin van het werk der genade gesproken wordt, in kenmerken laten beschrijven als wij ons daaraan niet dagelijks moeten toetsen? Dit is een grote oorzaak van de thans algemeen gangbare dodigheid, die zich over de gehele kerk uitspreidt.

5. Als een volgende oorzaak van de ingezonkenheid kunnen we noemen, *dat er een ban kan liggen op een particulier persoon of op een gehele gemeente of een land, waardoor alles wat voor hun bestwil en tot hun opwekking wordt betracht, te enenmale vruchteloos is en de verharding en dodigheid van het hart blijft bestaan.* Zo'n ban kan lang blijven liggen, zoals te zien is in 2 Sam. 21:1-10. Welke bannen er zoal op deze en andere gemeenten kunnen liggen, zou ik wel kunnen zeggen, maar als ieder op zichzelf acht geeft en naar het getuigenis van zijn geweten wil luisteren, dan zal het hem wel gezegd en duidelijk gemaakt worden. Maar, mijn geliefden, als wij niet zó ver komen dat wij voor God verootmoedigd worden, deze zaak belijden en herstellen en Christus persoonlijk tot verzoening aannemen, dan zal de dodigheid over ons blijven.

6. Een andere oorzaak van dodigheid is voor veel *mensen dat zij ingezonken gezelschappen bezoeken of in een gemeente komen die, hoewel ze de middelen ter opwekking nog wel heeft, geheel en al doods en kwijnend is en niets van Gods Beeld vertoont.* De ingezonkenheid heeft een overdraagbaar en besmettelijk karakter. Het is als met geeuwen: als de één dit doet uit lusteloosheid, dan doet een ander het ook. Of zoals de slaap: als de één slaapt, begint de ander ook te dutten. Zulke ingezonken gezelschappen of gemeenten zijn zoals een dode zee: hoewel er levende vissen in uitgezet worden, sterven ze zodra ze van het water proeven. Er zijn er misschien die dit vanuit droevige ervaringen zullen belijden. Zij zagen eerst zulke mensen met bedroefde

ogen aan, ze keurden hun handelwijze af en ze waren er bang voor. Maar nu bemerken ze, dat ze, nu ze met hen verkeren, niet alleen even ingezonken zijn als zij maar zelfs nog erger. O mijn geliefden, wilt u voor uw zielen waken, houd dan in gedachtenis *dat kwade gezelschappen goede zeden bederven*. Terwijl daarentegen een levendige christen en vooral een levendig gezelschap of gemeente als een opvlammende kool velen in vlam kan zetten.

7. Een volgende oorzaak van de ingezonkenheid is *een grote nalatigheid in de beoefening van de plichten der Godzaligheid*. Deze moeten niet zo maar half om half beoefend worden, maar geheel en al, en wat de gewone plichten betreft dagelijks. Als een mens uit vrije genade wedergeboren, geroepen en gerechtvaardigd wordt, alleen om de hem toegerekende gerechtigheid en genoegdoening van Christus welke door het geloof is aangenomen, dan wordt hij tot deugd geroepen. *Hij is Gods maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen*, Ef. 2:10. En hoewel het God is Die in de gelovige werkt het willen en het werken naar Zijn Goddelijk welbehagen, nochtans komt het voor zijn rekening om zijn eigen zaligheid uit te werken met vreze en beven, Fil. 2:12, 13.

De plichten die een Godvruchtige heeft te betrachten, bestaan niet alleen uit bidden en een hoofdstuk uit het Woord van God lezen, maar hij moet ook bezig zijn met mediteren om zijn ziel ernstig te stemmen. Hij moet zichzelf onderzoeken om na te gaan wat God gedaan heeft aan zo'n ellendige als hij en hoe trouweloos in alles hij daartegenover is. Dit moet hij doen opdat de lof Gods in zijn keel mocht zijn en hij in gebed, enerzijds in verwondering en anderzijds in de gewaarwording van zijn verdoemelijkheid, gevoelig mag wegzinken. Dit ook opdat hij in zijn ziel een hongeren en dorsten mag ervaren, niet alleen naar Jezus' gerechtigheid maar ook naar het krachtdadig aangrijpen en toepassen van Christus' bloed aan zijn geweten, opdat dit gereinigd mag worden van dode werken en hij in staat gesteld wordt om de levende God zonder vrees te dienen. Laat het een gewetenszaak zijn om Gods Woord niet als een taak maar als een vermaak te lezen om ootmoedig te letten op wat God daarin spreekt tot onderwijs en troost.

Op deze wijze heeft hij ten aanzien van alle plichten stof tot overdenking. Laat men niet alleen in de aanwezigheid van zijn vrouw of van anderen bidden, maar juist ook in het verborgen afgezonderd en voor zich alleen om daar op de aangeduide wijze met God gemeenzaam om te gaan en gemeenschap met Hem te oefenen. Al deze dingen samen behoren ten opzichte van God gedaan te worden. Nu, hoewel ik hoop en erop vertrouw dat niemand van Gods volk zo ellendig gesteld is dat hij het bidden en lezen van Gods Woord zou kunnen of durven nalaten zonder kloppingen van zijn geweten, dat dan immers als een brullende leeuw wordt, het is toch de vraag of het een gewetenszaak is om al die plichten te betrachten onder het oog van een alziend God. Worden er geen andere plichten nagelaten? Als dit zo is, dan kan er niets anders dan ingezonkenheid op volgen. Het is immers eis dat niet deze en gene steen vast ligt, maar dat steen aan steen met elkaar verbonden wordt om een stenen boog vastheid te geven. Zo niet, dan kan het gebouw niet voldoende soliditeit bezitten.

Een boom die slechts aan één kant door de zon verlicht wordt, staat er nooit fleurig bij. Een koek die slechts aan één kant gebakken is, is nooit goed. Ieder moet nu zijn eigen hart maar onderzoeken of er geen nalatigheid is en of deze niet de oorzaak is van zo'n grote ingezonkenheid als tegenwoordig wordt bespeurd. Laat ieder voor zich hierin toch getrouw handelen. Misschien mocht het God behagen u hierbij heel duidelijk te bepalen.

8. Een andere oorzaak van de dodigheid is *dat stille berusten op de gedane plicht*. Als men zijn plicht gedaan en zijn godsdienstige handelingen verricht heeft, dan is men daarmee behoorlijk tevreden, hoewel de ziel geen haarbreed nader tot God en Christus gekomen is. Mijn geliefden, als wij onze godsdienstige verplichtingen verrichten, dan moet er (houd me het woord ten goede) een toenadering ervaren worden, wat betekent *dat God onze ziel nabij komt en dat onze ziel God nabij komt*.

Nu vraag ik u: Welk nut heeft de godsdienstige verrichting waar die niet gevonden wordt? Onze godsdienst is niet bedoeld om de een of andere plichtmatige handeling jegens God te verrichten, maar moet ten doel hebben om in Zijn nabijheid te komen. Dit betekent dat God tot onze ziel nadert terwijl wij met onze godsdienstige plichten bezig zijn, en dat onze ziel ervaren mag dat wij tot God komen en daaruit kracht, verkwikking en nieuwe moed tot Zijn dienst krijgen. Nu, hoe weinig dit gevonden en hiernaar gestreefd wordt, dat laat ik aan hen over die zichzelf willen onderzoeken.

9. Een volgende oorzaak van de zo algemene dodigheid is *het niet-waakzaam zijn, het niet behoeden van het hart boven alles wat te behoeden is*. Men is niet op zijn post, maar men koestert zich zonder vrees alsof er geen enkel gevaar zou zijn. Geen enkele godsdienstige verplichting wordt, zoals u weet, sterker aanbevolen. Het luidt: *Waakt en bidt; hetgeen Ik tot één zeg, zeg Ik tot allen*: Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt. Men moet niet alleen bidden, maar zelfs waken met alle gedurigheid en smeking, Ef. 6:18. Er is ook geen Godzaliger verplichting, omdat wij enerzijds in ons binnenste een hart omdragen dat zo boos en arglistig is, dat niemand daarvan de diepten kan kennen of peilen. Na de meest ernstige worsteling om genade kunnen we immers, zonder die ontvangen te hebben, op een bed van zorgeloosheid gaan liggen, Hoogl. 4:16. Ja, ons hart heeft, voor zover de oude mens in ons niet gedood is, een vanzelfsprekende neiging om van God weg te zinken tot in de diepte. Een neiging om de Springader van het levende water te verlaten en naar de gebroken bakken van het schepsel te gaan, hoewel we ervan overtuigd zijn dat er geen water in is. De vervloekte en verdoemelijke verdorvenheid die in ons woont, is als een voortgedreven zee, die niets anders dan slijk en modder opwerpt. Ze is als een vervloekte aarde die uit zichzelf doornen en distelen voortbrengt om het goede zaad te verstikken. U kunt dus gemakkelijk begrijpen dat het er, als u niet waakzaam bent, in zeer korte tijd ellendig moet uitzien en dat onze ziel als met doornen en distelen zal overgroeid worden, omdat de verdorvenheid nooit ophoudt zich te verbreiden.

Anderzijds hebben we te doen met een allerlistigste en vreselijke vijand, de satan, die op de loer ligt om zich op sluwe wijze van de geringste gelegenheid te bedienen om ons in een ingezonken toestand te brengen. Dan eens gaat hij rondom ons als een engel des lichts en dan weer als een briesende leeuw om ons te verslinden, 1 Petrus 5:8. Mijn geliefden, hoe meer bevinding wij hebben en hoe hoger onze positie is en naarmate wij meer ijveren voor God, is deze vijand erop uit om ons te benadelen. Hij is als de struikrovers te land en de kapers op zee, die een kaal geplukte bedelaar of een onbeduidend scheepje niet zullen aanklampen maar zonder moeite laten passeren. Maar een rijk persoon of een vol geladen schip zullen niet gemakkelijk ontsnappen. Zo is het ook met hem die vanaf het begin een dief en een moordenaar is geweest. Daarom is het geel opvallend, dat we in het Oude en Nieuwe Testament dit zullen aantreffen, dat hoe teer en ijverig de Godzaligen ook geweest zijn, toch ook hun vallen in de zonde wordt beschreven, omdat de duivel hen zeer begeert te ziften zoals men tarwe zift.

Uit al deze en andere zaken kunt u opmaken, dat een gelovige moet zijn als de vier dieren, die van binnen vol ogen zijn, Openb. 4:8, omdat deze helse Filistijn op hen zal aanvallen, zodra zij maar één ogenblik in de schoot van de een of andere Delila gaan rusten. Noach kreeg een ingezonken geloofsleven, toen hij niet op zijn hoede was bij het proeven van de vrucht van zijn wijnstok. Jona wilde nooit meer op valse ijdelheden vertrouwen maar voor zijn God een gehoorzaam kind zijn en naar Ninevé gaan, toen Hij hem nabij was in de buik van de walvis. Maar omdat hij de wacht niet hield over zijn ziel, is zijn later optreden onzes inziens een ernstiger zonde dan zijn vluchten voor Gods aangezicht. Want nu durft hij die een worm is, tot de majesteitlijke God in het aangezicht zeggen: *ja, billijk is mijn toorn ontstoken ter dood toe*, Jona 4:9. Wij laten het thans aan uw eigen oordeel over, of er in dit opzicht niet een algemeen gebrek en een nalatigheid is onder Gods kinderen, en of wij dit redelijkerwijs moeten rekenen onder de oorzaken van de ingezonkenheid die onder ons te vinden is.

10. Een andere oorzaak van de dodigheid van velen is *het rusten en vertrouwen op ontvangen genade die Gods Geest in het hart heeft gewerkt, en van tijd tot tijd door Zijn Goddelijke inspiratie wonderlijk verlevendigt en werkzaam doet zijn*. Zo iemand heeft een geloof dat sterk schijnt te zijn; zijn liefde is zo ontstoken, dat de kolen vurige kolen lijken te zijn en de vlammen op vlammen des Heeren lijken welke vele wateren niet zouden kunnen uitblussen. De genegenheden zijn op wonderlijke wijze van God vervuld en zijn voor de ziel als vleugelsom opwaarts met de arenden op te stijgen. De verdorvenheden en hardnekkige begeerten waarover men na lange worstelingen de overwinning schijnt behaald te hebben, lijken helemaal dood te zijn. Welnu, er is niets gewoner in het bevindelijke leven dan dat men nu begint te denken, nooit meer in de ellende te zullen terechtkomen, te zullen doorbreken, voor de Heere te zullen leven, de verdorvenheden te boven te zijn, enz. Maar men vergeet dat de ontvangen genade geen stand zal houden en ook in zichzelf niet genoeg is om voort te gaan op de weg naar God, als ze niet onmiddellijk door de ondersteuning des Heeren onderhouden wordt. Men veronachtzaamt dat afhankelijke, bedelende leven; en de overtuiging verflauwt dat wij het voortdurend uit Gods hand moeten ontvangen. Daarom roept men niet gedurig: *Heere, bij mij is geen kracht*. Daarom ook gaat men niet steeds opnieuw uit naar de Borg om bij het allergeringste werk uit Zijn volheid genade voor genade te begeren en te ontvangen. Men begint integendeel aan zijn eigen garen te roken, op zijn eigen kracht te steunen en op eigen benen te gaan. Het kan dus niet anders of men moet vallen en zich verwonden, evenals een kind dat steeds maar zeurt om alleen te mogen lopen zonder dat de leiband vastgehouden wordt, onvermijdelijk vallen en zich bezeren moet. David had zo'n gestalte (ik weet dat men de uitspraak omtrent zijn huis letterlijk moet opvatten, maar dat sluit onze zinspeling niet uit): *God had zijn berg vastgezet door Zijn goedgunstigheid*. Dat is een schone zaak! Maar wat gebeurt er? Hij zei: *Ik zal in der eeuwigheid niet wankelen*. Hij dacht: *Dit zal nooit meer veranderen*. Maar hij maakte een misrekening, want God verborg Zijn aangezicht slechts één ogenblik en hij werd verschrikt, Ps. 30:7, 8.

Petrus dacht oprecht, dat zijn liefde zo groot was dat hij met Christus de dood in zou kunnen gaan, maar het aanspreken door een dienstmeisje deed hem, terwijl hij zichzelf vervloekte, verachtelijk over Jezus spreken en Hem tevens verloochenen, toen hij zei: *Ik ken de Mens niet!* Markus 14:67, 71. En wat de verdorvenheid betreft, we kunnen denken dat we die na een langdurige worsteling te boven zijn gekomen. Maar ach! De bevinding leert, en dat menigmaal tot grote ontsteltenis, dat ze maar voor een tijdje gestild is. Het is als met een slang, die 's winters als het koud is dood schijnt te zijn,

maar weer ervaart als het warm wordt. Want welke overwinning wij ook verkrijgen, het is in dit leven maar ten dele. De definitieve en werkelijk dodende slag geeft alleen de dood: Neem de woordspeling mij niet kwalijk, maar het is met de verdorvenheid zoals wat de Heere van het leger der Chaldeeën zegt: al sloeg Israël het en al werden ze verwond, juist die geslagenen en verwonden zouden Jeruzalem in brand steken! O, die verslagen en gewonde verdorvenheid! Als we niet op onze hoede zijn, zal ze dat bij ons doen.

Mijn geliefden, wij blijven staande door genade, maar dat is niet door de kracht van de ontvangen genade. Adam had daarvan immers meer dan ooit iemand van zijn nakomelingen gehad heeft; en hij heeft die misbruikt. Maar door Gods eeuwige en onberouwlijke genade die Hij in Zijn verbond heeft beloofd, zullen we in een levend geloof blijven zolang wij hiernaar begerig zijn en daarin leven. Maar als dit verzuimd wordt, dan moeten we geestelijk achterop raken. Daarom geef ik u nu in overweging of ook dit niet een voorname oorzaak van onze dodigheid is.

11. Een volgende oorzaak van de ingezonkenheid van velen is, *dat men alleen of voornamelijk blijft staan bij de eerste beginselen van het christelijk geloof, en van Gods weg die Hij houdt in het besturen van de ziel, zonder erop gezet te zijn om te vorderen en verder op de weg te komen.* Bij velen is het zo, dat zij hierover het liefst horen spreken en preken. Anderen spreken in het openbaar en in de persoonlijke gesprekken hoe het met hen is als men schuld ervaart, hoe men het geloof oefent in Christus tot verzoening, wat het onderscheid is tussen een tijd- en een waar gelovige. Maar als men over andere dingen spreekt, dan houden ze hun mond; hun les is opgezegd. Meen niet, dat wij zouden denken dat dit niet nuttig is. Ja zeker, op zijn tijd en als het te pas komt, maar altijd één en hetzelfde, dat verveelt. Men moet trachten te vorderen. Wie altijd stilstaan bij de eerste beginselen, hoe hoog ze ook staan in hun eigen gedachten en in die van anderen, zijn maar kinderen die met melk moeten worden gevoed, terwijl zij vanwege de tijd leraren behoorden te zijn. Paulus wilde niet altijd bezig zijn *met het leggen van het fundament van de bekering van dode werken en van het geloof in God, maar wilde voortvaren tot de volmaaktheid*, Hebr. 6:1. Paulus had dit tot zijn hoogste doel, één ding te doen, namelijk vergetende hetgeen dat achter is, *zich te strekken naar hetgeen dat voor is en te jagen naar het wit tot de prijs der roeping Gods die van Boven is*, Filipp. 3:14. Zijn er geen diepten in de waarheid? Diepten van de satan? Diepten van de verdorvenheid van het hart? Diepten in de wegen die God houdt? Het overdenken hiervan en het preken hierover zou de ziel zelf én die het horen verlevendigen, terwijl het oude en hetzelfde maar ingezonken maakt. Oordeel zelf maar of het zo niet is.

12. Een andere oorzaak van de dodigheid van velen is, *dat men op de gezelschappen der vromen niet doordringend, onderzoekend en opscherpend genoeg te werk gaat.* Mijn geliefden, wat is er als men bij elkaar komt veel werk aan de buitenkant en tijdverkwisting eer men tot een gesprek komt! En als men begint te spreken, wat gaat er een tijd verloren met het vertellen van wat hier en daar gebeurt! En helaas, menigmaal zijn er roddelaars die veel over hun medemensen weten te vertellen om die verdacht te maken. Het spijt me heel erg dat ik het zeggen moet, maar omdat het zo algemeen voorkomt, moet men dit trachten tegen te gaan. Maar dit daargelaten, hoe weinig doet men z'n best om elkaars toestand te kennen, om in elkaars hart door te dringen, de ingezonken en slapende christen wakker te schudden, de aangevochtene een hart onder de riem te steken, de zwakgelovigen op te beuren en aan ieder naar gelang van zijn toestand wat mee te delen in broederlijke en christelijke liefde, tot bevordering van

Gods eer en elkaars zaligheid en opwas in de genade! Al hield men elke dag gezelschap, als deze dingen gemist worden, dan zal men dezelfde blijven. Maar als ze er wel zijn, dan is er leven; als er een ingezonken mens komt, dan wordt hij opgewekt of beschaamd, tot jaloersheid of tot veroordeling van zichzelf gebracht, 1 Kor. 14:25.

Mijn geliefden, hoe groot het gebrek wat dit betreft is en in hoeverre het een oorzaak van dodigheid is, laat ik ter beoordeling aan u over. Maar ik weet, dat velen, hoewel zij de bijeenkomsten der Godzaligen hoogachten, toch liever wegens de gebreken ervan de eenzaamheid kiezen om daar met God gemeenzaam te zijn. Zij kunnen bij ondervinding zeggen dat zij nooit beter gezelschap hebben en minder alleen zijn dan wanneer zij meestentijds alleen zijn.

13. Een volgende oorzaak van de ingezonkenheid die er bij velen gevonden wordt, is - hoe zal ik het zeggen, - *de luiheid en de traagheid in het beoefenen van de plichten der Godzaligheid. God, Die een Geest is, wil gediend worden met het gehele hart; Hij is niet met minder tevreden.* Wij hebben een afkeer van een luie en trage arbeider; hoeveel te meer moet dat bij de Drie-enige God zijn Die waardig is met een reine liefde en brandende ijver gediend te worden. Salomo leert ons op vele plaatsen hoezeer een luiaard in het natuurlijke leven te verfoeien is. Hij wil 's winters niet ploegen, omdat het koud is; en 's zomers niet zaaien, omdat het te warm is. Zijn akker en tuin zijn overwoekerd door onkruid, omdat het te veel moeite is die te wieden. Hij kent wel begeerte, maar heeft niets omdat hij weigert te werken. Al deze dingen zijn werkelijk waar, zoals de ervaring leert. Diezelfde ervaring leert ons ook dat het alleen de hand van de vlijtige is die rijk maakt. Daarom wilde de apostel, *dat wij niet traag zullen zijn in het benaastigen, maar vurig van geest*, Rom. 12:11. Wee die dienstknecht die de wil van zijn heer traag uitvoert! Hoezeer dit het geval is en of het een oorzaak van ingezonkenheid is, daarvan laat ik het oordeel aan u over.

14. Een volgende oorzaak van de ingezonkenheid van velen is *de wereldsgezindheid, de liefde tot de wereld en de wereldse dingen.* O mijn geliefden, toen God u trok uit de macht der duisternis en overzette in het Koninkrijk van de Zoon Zijner liefde en uw ogen opende om te zien dat de gedaante en de heerlijkheid van de dingen dezer wereld voorbijgaat, wat had u toen een oprechte verachting van alles wat niet Jehovah Zelf is! In die tijd is het waar geweest, *dat men het goud op het stof kon leggen en het goud van Ofir bij de rotsstenen der beken*, Job 22:24. U kon de aarde en alles wat daarin is, de begeerlijkheid der ogen, de begeerlijkheid van het vlees en de grootsheid des levens een scheidbrief geven. U kon betuigen dat één hart voor God te min was. Ja, al zou men er tienduizend hebben, dat niet de aarde maar Hij uw gehele hart waardig was. Zo leeft het bij ieder ten tijde van zijn eerste bekering. Als God zijn juk verbreekt en zijn banden verscheurt, dan zegt hij: *ik zal niet meer dienen*, Jer. 2:20. De wereld is niet tot een lust maar tot een last. Maar naderhand en na verloop van tijd komt de duivel met onze wereldsgezinde harten samenspannen. De wereld wordt weer mooier gemaakt; ze manifesteert zich met een zielsinnemende en betoverende kracht en haalt de genegenheden over. Men begint haar lief te krijgen en haar na te jagen. Ze wordt een heer die men dient. God moet achteraan staan. Er is weinig tijd die men kan vrijmaken om opzettelijk Gods Aangezicht te zoeken. Het is altijd maar terloops dat men dit doet. Nauwelijks zal men een kwartier over hebben of er wordt geroepen; en de bezigheden en beslommeringen waarin men zich heeft gestort, zijn zelfs in die korte tijd die men neemt om God te dienen, tot doornen die alles verstikken. Men krijgt een wereldse instelling. Alles wordt daarnaar gericht. Het heilige volk is niet langer een zaad van wie

degenen die hen zien, weten dat ze pelgrims zijn op aarde, zoekend en voorttrekkend naar een vaderland.

Het versje: *'Het is maar om de weg te gaan, het is maar om de kost te doen'* wordt omgekeerd; men kan de uitingen van Gods liefde missen en zo goed als tevreden zijn als de wereld hen toelacht. Dit was de zonde van Demas, van wie wij met andere uitleggers geloven dat hij een gelovige geweest is; hij kreeg de tegenwoordige wereld lief. En, mijn geliefden, naarmate dit plaats heeft, naar die mate zal ook de ingezonkenheid zijn. Want God en de mammon kunnen niet tegelijk gediend worden. Oordeel nu zelf hoezeer dit alles plaatsheeft en of het niet een oorzaak is van onze ingezonkenheid.

15. Een andere oorzaak van de dodigheid van velen is *de hoogmoed en de heerszucht*. Ik zou hierover ten aanzien van het uitwendige al heel wat kunnen zeggen, maar de beroemde Prof. Van den Honert (de zoon) heeft hier zo veel en zo goed over geschreven in zijn boek over *'De kerk van Nederland'*,³ dat ik er niets aan zal toevoegen. Wij beperken ons alleen tot die heerszucht die plaatsvindt op geestelijk terrein. Deze is zo met onze natuur verweven en erin doorgedrongen, dat wij graag als de voornaamste beschouwd willen worden. Het raakt ons aan het hart als een ander meer heeft dan wij. Deze verdorvenheid doet ons de gaven en genade van anderen afwijzen en menigmaal werpt men er een smet op. Het droevigste van alles is, dat de grootste betweters en meest heerszuchtigen de minst sierlijke leden zijn. Als men hun gangen nagaat, blijken zij in hun huisgezin zeer slordig en ongodsdienstig, in de kerk een ergernis, in de burgerlijke samenleving een grote aanstoot en voor anderen een struikelblok te zijn. Want de meest levendige christenen zijn de ootmoedigste. Zo lang zij in Gods licht leven, willen zij graag hun naasten voortreffelijker achten dan zichzelf. Maar als dat niet meer zo is, ligt de hoogmoed en de heerszucht op de loer. Denk aan de discipelen; ieder wilde de voornaamste zijn. Dit kan niet anders dan dodigheid veroorzaken, omdat al de beloften alleen aan de nederigen gedaan zijn. God wederstaat niet alleen onwedergeboren mensen die hoogmoedig zijn, maar ook hen die in de grond oprecht zijn maar in deze kwade gestalte leven. Diotrefessen, die de eersten willen zijn, 3 Joh.: 9, moeten wel ingezonken raken, terwijl tere kinderen Gods door hen verworpen en niet aangenomen worden. Zolang deze gesteldheid des harten blijft, is het ook onmogelijk enig zaligmakend geloof te oefenen. Hoe kunt u geloven, die eer van elkander wilt hebben, zegt de Zaligmaker. Oordeelt nu maar weer opnieuw of deze zaken zo zijn of niet.

16. Een volgende oorzaak van de ingezonkenheid van velen is *het feit dat zij veel te veel op de buitenkant gericht zijn, terwijl zij het inwendige en verborgen werk voor God niet zo behartigen maar dit nalaten of daar althans niet zo ernstig mee bezig zijn als het behoort*. Menig Godzalige die het in de verborgen omgang niet zo kan vinden als voorheen, vergaat het zo. In plaats van te worstelen, zich voor God te verootmoedigen en ernaar te staan dat zij zich hun schuld wezenlijk eigen maken, zoeken zij meer het gezelschap van anderen dan vroeger. De kennis wordt uitgebreid en al sprekende wordt het steeds gemakkelijker om te spreken. Hoewel ze van zichzelf niet veel hebben om te spreken, raakt men in een situatie verwickeld waarin men tot anderen gaat spreken. De kennis wordt groter en krijgt dus gemakkelijk gelegenheid om zich te uiten. Het is allemaal voor een ander! Nu, hoewel men verplicht is zijn gaven voor anderen ten nutte

³ De Kerk in Nederland beschouwt en tot bekering vermaant (1746)

aan te wenden, toch moet men meer in het verborgene zijn tijd met God doorbrengen dan met de mensen. Want indien wij in het verborgene niets ontvangen, dan zullen wij onszelf en anderen maar dood spreken. Als een koopman alles zal uitgeven en geen inkomsten zal hebben, dan moet hij doodarm worden! Evenzo is het hier, mijn geliefden! *Let op de zwijgzamen en op hen die niet zo'n drukte maken.* U zult onder hen de meest levendige christenen aantreffen, terwijl anderen met een grote en uitgebreide kennis van de waarheid menigmaal maar weinig van de kracht der Godzaligheid hebben. Laat een ieder hierover maar oordelen en zien of het niet de waarheid is die we spreken.

17. Een andere oorzaak van de dodigheid is *de droevige verdeeldheid die er onder de Godzaligen is.* In dit land zijn er wel enige geschilpunten geweest over zaken die de grondslag der zaligheid niet raken; en deze hebben geen nut aangebracht. Maar nu zijn er tussen vromen en vromen geschillen over zaken die de zaligheid betreffen, over de praktijk van het christelijk geloof. Ik wil ze liefst niet noemen, omdat het me pijn doet dat ze er zijn en dat men om één feit zo van elkaar verwijderd kan worden alsof de gehele zaligheid ervan afhing, terwijl we ervan verzekerd zijn dat in de grond van de zaak al Gods volk met elkaar overeenkomt. Wat is de dodigheid hierdoor sedert enige tijd niet groot geworden! De zegen is uit de gezelschappen gebannen, de liefde is verkoeld, de twist is groot en dat menigmaal over het geloof. Maar er wordt door degenen die het heftigst twisten, weinig geworsteld om het geloof te oefenen. Men verdraagt elkaar nauwelijks, terwijl men oordeelt indien iemand van een ander gevoelen is, dat God het hem zal openbaren. De Korinthiërs waren dodig gesteld vanwege de verdeeldheden. Oordeel zelf maar of het in deze tijd ook niet zo is. Het is als een kanker die tot aan de wortel doorwoekert. Ach, dat God de aanstokers en de ophitsers van twist én degenen die deze proberen te voeden, in hun hart mocht grijpen! Dat ze door Gods Geest verootmoedigd mochten worden, opdat er vrede moge zijn in onze dagen. Want waar verdeeldheid is, daar is ook verwoesting, Hos. 10:10.

18. Een volgende oorzaak van de ingezonkenheid van velen is *de uitblussing, het weerstaan en het bedroeven van de Heilige Geest.* Deze woont in de gelovigen als in Zijn tempel. Deze is het vuur dat hen ontvonkt, de Leidsman Die hen leidt, de trouwe Helper in hun zwakheden. Ja, Hij geeft hun een kinderlijke vrijmoedigheid om '*Abba, Vader*' tot God te zeggen. Als men nu de werking van Gods Geest en Zijn stille aanprijzingen niet navolgt, dan wordt Gods Geest uitgeplust en bedroefd; en daardoor worden Zijn werkingen ingetrokken. Wat zijn onze godsdienstige plichten en alles wat wij verrichten waard als die zonder Geest zijn! Ze zijn als een lichaam zonder ziel, als een gedaante zonder kracht en als een schaduw zonder lichaam.

Nu, mijn geliefden, deze Geest Gods blust men niet alleen in zichzelf maar ook in anderen uit. Dit geldt vooral voor Gods knechten als zij gehinderd worden, als de gave die God in hen legt, niet op een vrije wijze tot nut kan zijn. Het was één van Israëls zonden, Amos 2:12: *En gij hebt de profeten geboden, zeggende: gij zult niet profeteren.* Ze moeten juist bemoedigd worden. Als er mensen zijn die bemoediging nodig hebben, dan zijn het wel de knechten des Heeren, omdat hun werk gewichtvol is en ze op menigerlei wijze worden aangevallen. Daarom zegt de apostel, die wel wist hoe zwaar het ambt van een opziener is: *Wie is tot deze dingen bekwaam?* Wij allen klagen over geesteloosheid, maar oordeel of wij zélf de Geest geen smarten hebben aangedaan en Hem reden hebben gegeven om ons op zo'n kennelijke wijze te verlaten.

19. Een andere oorzaak van de dodigheid is *het egoïsme, de zondige eigenliefde die zich helaas in de besten van ons veel te veel manifesteert*. Paulus klaagt daar heel erg over, Filipp. 2:21: *Want zij zoeken allen het hunne, niet hetgeen van Christus Jezus is*. Hoe weinig heeft men de eer Gods op het oog! Hoe weinig wordt de verbreiding van het Evangelie en de opbouw van Gods Kerk en volk ter harte genomen in het gebed en in het streven om alles tot dat doel aan te wenden zoveel in ons vermogen ligt! Mijn geliefden, is het zo niet bij velen die nog enige indrukken hebben, dat het eigen ik zo centraal staat dat ze weinig denken aan al het andere. Men is niet blij met de blijden of bedroefd met de bedroefden; en men is niet met de gebondenen alsof men zelf in de boeien was.

O, mijn geliefden, zoals het gebrek in dit opzicht een teken van dodigheid is, zo is het ook een oorzaak daarvan. Het is altijd heel opmerkelijk voor me geweest, dat voordat Job hersteld werd, God niet zei: *ga maar bidden voor uzelf*; maar God zei: *ga, offer voor uw vrienden*. Er staat in Job 42:10: *En de HEERE wendde de gevangenis van Job, toen hij gebeden had voor zijn vrienden*. Zonder dit is er geen herstel, al zou het ons even erg zijn vergaan als Job.

Het is ook opmerkelijk, dat Christus als Hij een volmaakt voorbeeld geeft van het gebed, aan de bidder leert om niet in het enkelvoud maar in het meervoud te bidden, opdat wij zouden leren om met en voor elkaar te bidden. Het is ook opmerkelijk hoe David dit ter harte nam in een tijd waarvan men zou kunnen menen dat hij zich wegens de droefheid over eigen begane zonde zou kunnen verontschuldigen. Toch eindigt hij zijn uiting van boetedoening niet, of hij moet eerst zeggen: *Doe wel bij Sion naar Uw welbehagen, bouw de muren van Jeruzalem op*, Ps. 51:20. Ik hoop dat de oprechten in den lande erkennen en voor God belijden, hoe droevig deze eigenliefde is en dat wij daardoor hierin te kort schieten. Geloof mij, deze verkeerde gesteldheid van ons hart is ons deel, omdat er weinigen zijn die in de bres staan. De Heere is zo ver van ons geweken, omdat er weinigen zijn die Hem op een heilige wijze dwingen bij ons te blijven. Laat ieder zich op dit punt onderzoeken, en hij zal het met mij als een oorzaak van de dodigheid aanwijzen.

20. Een volgende oorzaak van de ingezonkenheid van velen is *het feit dat ze het euvel duiden en kwalijk nemen dat hun dodigheid en verachtering in de genade hun óf in het openbaar óf persoonlijk onder ogen wordt gebracht*. Dit wordt verkeerd uitgelegd en men merkt het aan als partijdigheid en als een bewijs van kwade bedoelingen. In plaats dat het gesprokene vruchten van zich afwerpt, negeert men het en raakt men door deze verkeerde opvatting steeds verder van de weg; men wordt steeds ingezonken en men verwijdert zich steeds verder van zijn herstel. Er komen tijden waarin men de waarheid niet wil horen of verdragen, 2 Tim. 4:3, en het recht geen voortgang mag hebben. De Joden zeiden tot Amos, die de waarheid tot hen sprak: *Gij ziener, ga weg, ga naar het land van Juda; en eet aldaar brood en profeteer aldaar*, Amos 7:12. Het ging Asa niet beter toen hij Gods mishandelde wegens het verkondigen van de waarheid; het wordt als een zonde van hem beschreven. (2 Kron. 16:7-10) De Galatiërs zagen in Paulus een vijand, omdat hij hun de waarheid zei, en werden zo ingezonken door deze handelwijze dat de apostel in twijfel was over hen en in arbeid was om hen wederom te baren, Gal. 6:16, 19 en 20.

Hoe kan het anders mogelijk zijn, mijn toehoorders, dat zoveel geschriften die er zijnen zoveel vermaningen die gedaan worden zo vruchteloos zijn! Dat moet toch hieruit voortkomen! En wat een ingezonkenheid het veroorzaakt, daarover laat ik u oordelen.

21. Een andere oorzaak van de dodigheid bij velen is *het vitterig behandelen van zijn naaste*. Niet ieder is even helder en duidelijk in zijn manier van spreken hoe het met hem gaat en met hem gesteld is. Velen die slechts tijdgelovigen zijn, kunnen wonderlijk goed spreken over de zaak en dat tot in de hoogste perfectie, naar gelang ze weten bij wie en waar ze zijn. Anderen die in waarheid God liefhebben, kunnen niet zeggen wat ze gedaan hebben en hoe ze gesteld zijn. Maar één ding weten ze, en daarop zouden ze kunnen sterven, dat ze Jezus liefhebben. Nu komt er iemand die hen verwerpt. Hij zegt, dat het niet deugt. Het moet zus en zo zijn. Die arme mensen worden geslagen, en menigeen op zo'n manier dat hij nooit meer de vrijmoedigheid heeft om nog één woord te spreken.

22. Een volgende oorzaak van de ingezonkenheid van velen is *het ernstig kritiseren van hen die aandringen op wat gedaan moet worden in de dienst van God en die laten zien hoe zij die werkelijk verlost zijn heilig moeten leven, zoals God Die hen geroepen heeft heilig is*. Ik weet dat velen op een remonstrantse wijze aandringen op de godsdienstige plichten; dat is droevig. Maar er zijn ook mensen die beginnen te steigeren zodra zij horen van godsdienstige verplichtingen. Zij zeggen: *dat is een wetsprediker, die kent het Evangelie niet*, of hij is tenminste heel wettisch in het geven van geestelijke leiding.

Ik voor mij ben bedroefd dat er niet aangedrongen wordt op de geestelijke plichten in het kader van het stuk van de ware dankbaarheid, zoals de Heidelbergse Godeleerden doen. Maar het verzet tegen het voorhouden van de geestelijke plichten alsof dat een prediken van de Wet zou zijn, is verschrikkelijk.

Ik heb in mijn jeugd van zulke mensen gelezen, die hierover vielen en zich bitter opstelden tegen hun predikanten alsof die hen naar Rome zouden voeren. Maar de één die dat te Boston in Noord-Engeland deed, baarde een verschrikkelijk monster; en de ander dertig monsters tegelijk. De geschiedenis hiervan zal door ons of door een ander uitgegeven worden, omdat de tijden dit tot waarschuwing noodzakelijk maken. God weet of er om deze reden niet meer monsters, misdachten en ongehoorzame kinderen zijn dan we wel beseffen. Ik laat de verstandigen oordelen.

23. Tenslotte kunnen wij, met voorbijgaan van andere oorzaken omdat het aantal letters van het Griekse⁴ abc ten einde is", als een oorzaak van dodigheid noemen het feit *dat men rust op de naam en de achting die men gekregen heeft in zijn eerste geloofsijver en levendige gestalte*. Er ging toen een naam van uit; de beste christenen keurden het werk goed. Maar wat er daarna ook op volgt als blijk van dodigheid, het geeft niet zo'n smart omdat men die goedkeuring gehad heeft. En die tracht men te behouden langs verkeerde wegen, door bij die mensen teer van gemoed te schijnen om hun achting te behouden, terwijl ze verder losbandig en tot grote ergernis leven. Zo was het bij de mensen van Sardis; *ze hadden de naam dat ze leefden, maar ze waren dood*, Openb. 3:1.

We zouden vele andere oorzaken van dodigheid kunnen opnoemen en dat waren we ook van plan, maar we vragen onze aandachtige lezers en hoorders de volgende beroemde schrijvers te lezen, mannen van naam in de kerk van Nederland, namelijk Lodensteijns *Beschouwinge Sions*, Fruytiers *Sions worstelingen*, Witsius' *Twist des Heeren*, Saldenus' *De droevige staat eens christens*, en wat onlangs uitgekomen is van de hoogerwaarde professor Van den Honert over *de kerk van Nederland*. Dit zijn mannen die alle eretitels die wij hun geven kunnen, te boven gaan. Hoewel we hetgeen wij gezegd hebben in

⁴ Comrie lettert de alineas met Griekse letters

vergelijking met het hunne slechts houden voor het licht van een kaars vergeleken met dat van de zon, toch hopen we dat u er in vinden zult wat tot uw nut zal zijn.

D. Het vierde punt in ons spreken over de dodigheid is om met een enkel woord de beklagenswaardigheid" van zo'n toe. stand voor te stellen. Hierin zullen we maar kort zijn, omdat, zo de Heere wil en wij leven, daar in het vervolg nog gelegenheid voor zal zijn.

1. Een dergelijke staat van een christen is zeer beklagenswaardig; omdat alles wat een wedergeborene in deze ingezonken staat doet, God allerminst kan behagen. De werken van zo iemand zijn zoals de werker zelf is. Is hij dodig, dan is alles wat hij doet dodig. De levende God, Vader, Zoon en Heilige Geest kan er niet alleen geen behagen in hebben, maar het is Hem ook een gruwel en het doet Zijn rechtvaardige toorn des te meer ontbranden. Zie eens naar Amos 5:21, 22, 23: *Ik haat, Ik versmaad uw feesten, en Ik mag uw verbodsdagen niet rieken. Want ofschoon gij Mij brandoffers offert, mitsgaders uw spijsoffers, Ik heb er toch geen welgevallen aan; en het dankoffer van uw vette beesten mag Ik niet aanzien. Doe het getier uwer liederen van Mij weg; ook mag Ik uwer luiten spel niet horen.* Zie, hoe God Zijn ongenoegen toont. Maar wilt u weten hoe God oordeelt over wat een ingezonkene doet, al deed hij nog zo veel, lees dan maar Jes. 66:3: *Wie een os slacht, slaat een man; wie een lam offert, breekt een hond de hals; wie spijsoffer offert, is als die zwijnenbloed offert; wie wierook brandt ten gedenkoffer, is als die een afgod zegent.* Mijn geliefden, een dodig mens is ten aanzien van God wat zijn godsdienstige plichten betreft als een luiaard voor degene die hem zendt; hij is zure azijn voor de tanden en rook voor de ogen. Dit komt omdat het onmogelijk is voor degenen die in het vlees, dat wil zeggen vleselijk of dodig, zijn om Gode te behagen, Rom. 8:8. Wat moet dit iemand die ingezonken is, ter harte gaan om zo lang geleefd te hebben, zo vele maanden en sommigen zelfs jaren, en in al die tijd niets gedaan te hebben dat Gode welbehaglijk is!
2. Een dodige christen is te beklagen en te beschreien, omdat hij, zolang hij in die toestand verkeert, ook geen ware troost ontvangt noch de gemeenschap met God in zijn hart ervaart. O nee, God, de Vader, Zoon en Heilige Geest, komt alleen tot diegenen die Hem liefhebben. Alleen het bedenken des Geestes, en anders geen, geeft vrede, Rom. 8:6. Het is waar, een ingezonken christen kan zonder grote benauwdheid zijn en geen heftige bestrijding hebben. Hij kan vanuit vroegere geestelijke ervaringen door veronderstelling zijn staat vasthouden, maar ach, hij proeft en smaakt daarin niet de verkwikking, het verborgen manna van troost dat God de Zijnen geeft. En wat is dat beklagenswaardig!
3. Een ingezonken christen is te beklagen en te beschreien, omdat datgene wat hem tot lust en blijdschap zou moeten strekken, namelijk het hartelijk dienen van God, een last voor hem is en iets wat hem erg moe maakt. Als men het Woord leest, wat vallen de hoofdstukken hem dan toch lang! Als men bidt, wat haast men zich naar het einde! Als men de preek beluistert, wat wenst men dat ze aan een eind kwam! Het is net als bij de Joden, toen zij in een ingezonken toestand leefden. *O, wat een vermoeiing*, zeggen zij. Hun begeerte was: *Wanneer zal de nieuwe maan en de sabbat overgaan?* Amos 8:5. Hoe beklagenswaardig dit is, laat ik u zelf beoordelen.
4. Een dodige christen is te beklagen en te beschreien, omdat hij er niet toe zal kunnen komen om teer voor God te leven, hoewel hij nu en dan onder een ontdekkende prediking of een ernstig woord of door overtuigingen van zijn hart enigszins daartoe opgewekt mag worden en ook voornemens hieromtrent koestert. Alles zal echter

weer overgaan, en hij zal dezelfde worden. Wij zullen immers nooit in staat zijn om God te dienen, *tenzij onze consciëntie van dode werken gereinigd wordt om de levende God te dienen*, Hebr. 9:14. 5.

5. Tenslotte, wat is een ingezonken christen te beklagen, omdat hij een grote nadelige invloed heeft op degenen die met hem omgaan, daar hij hun tot een struikelblok en een steen des aanstoots is, waarover velen struikelen en vallen. Deze mensen merken de slapheid in het godsdienstige leven, de wereldse toon, de oneerbiedigheid en de spot in de gesprekken en de hebzucht in de handel, terwijl ze geen heiligheid, geen vreeze Gods en geen verloochening van de wereld bespeuren. Dan moeten zij wel denken, dat het maar 'praatwerk' is; of ze denken, indien wat er gezegd wordt wél waar is, dat degenen die het zeggen zelf niet geloven. Dit is wat ons in het overdenken hiervan voor de aandacht is gekomen. God zegene het aan ons en geve dat het mag strekken tot onze beschaming, tot ware en diepe verootmoediging en tot een waarachtige verlevendiging, om met David in gebedsworstelingen aan te houden bij de HEERE, opdat Hij ons levend make.

II. De tot levendmaking

Nu komen we tot de zaak zelf, die de psalmist begeerde, *namelijk levend gemaakt te worden*. Hij zag hoe droevig het met hem gesteld was. Hij kon niet langer in zo'n afgezakte en dodige toestand leven. Hij komt tot God als Jehovah, zijn Verbondsgod, om levend gemaakt te worden.

A. Wat deze zaak betreft, u zult onthouden hebben wat wij in onze inleiding hebben opgemerkt, dat het grondwoord kan vertaald worden of met: *Maak mij levend*, óf met: *Houd of behoed mij in het leven*. En omdat de zinsconstructie in de toekomstige tijd staat, welke voor de tegenwoordige tijd en ook voor de gebiedende wijs gebruikt wordt, kunnen wij ze ook met 'onze vertalers' als een gebed weergeven: *Maak mij levend*; of: *Behoud mij in het leven*. In de vertaling kan ook het geloof en vertrouwen doorklinken: *Gij zult mij levend maken*, of: *in het leven bewaren*. Daarom zullen wij nu hierover vanuit beide punten iets zeggen, hoewel maar kort, omdat we in het vervolg gelegenheid zullen hebben om er met uw aandacht breder over te spreken.

Ten eerste, het met onze zeer geachte vertalers als een gebed opvattend - "Maak mij levend" - zullen wij nagaan:

1. wat het is geestelijk levend te zijn;
2. hoe God levend maakt;
3. waarom David dit biddend van de Heere begeert, dat Hij het doen zou.

Deze zaken verdienen onze aandacht.

1. Wat nu het eerste betreft, namelijk wat het is geestelijk levend te zijn, dit is een belangrijke zaak, mijn geliefden! Een levend christen is een bijzonder en zeldzaam persoon; men ziet ze weinig. Hoewel ze er zijn, is het in een bijzonder klein aantal; een kleine jongen zou ze kunnen opschrijven in de steden, hoeveel te meer in de dorpen. Het is ook een zaak waarin wij niet moeten mistasten noch ten aanzien van onszelf noch ten aanzien van anderen, alsof men een levend christen zou zijn als men veel uiterlijk werk verricht. Nee, dat kan het geval zijn, terwijl men in het verborgene dood is. Hij is ook geen levend christen die niet struikelt, zodat anderen het zien. Dit is wel stichtelijk en sierlijk, maar het kan zijn dat ze niet in de gelegenheid komen om te struikelen, of dat ze hun geardheid hierin wonderlijk mee hebben. Daardoor vertoont een christen met weinig genade veel meer naar buiten toe dan een ander die zijn karakter niet mee heeft, hoewel hij veel meer genade bezit. Men moet ook niet menen dat hij een levend christen

is, die bij vlagen levendig gesteld en ernstig is. Nee, een mens met een ernstige longziekte heeft ook tijden dat hij gezond schijnt te zijn. Ook hij is geen levend christen die naar waarheid zeggen mag dat hij nu en dan met zijn schuld tot de Heere Jezus komt, want dat mag zo zijn, maar kort daarna is er weer dezelfde doodsheid. Maar een levend christen is iemand, die dat voortdurend is in zijn levensgang.

Nu zult u begerig zijn om te weten waarin deze gesteldheid bestaat. Geef uw aandacht eraan, mijn geliefden; naarmate wij licht hebben, zullen we het u trachten te zeggen.

- (1) De geestelijke levendigheid; of een levendig vroom en Godzalig mens is iemand *die zijn consciëntie gereinigd heeft van dode werken om de levende God te dienen*, Hebr. 9:14.16 Dit is de grondslag van de levendige gesteldheid, dat de ziel het verstand, de wil, het geweten, enz. van dode werken gereinigd heeft door het bloed van Christus, Die Zich door de eeuwige Geest Gods onstraffelijk opgeofferd heeft. Dit bloed alleen kan en moet ons van alle zonden reinigen. Zo niet, dan zullen wij onmogelijk op een krachtige wijze God kunnen dienen met een kinderlijke vrees en een hartelijke liefde. Wij mogen ons er oprecht toe zetten en het echt gemeend van plan zijn, maar wij zullen merken dat we zijn als gebondenen, die hoewel ze graag willen gaan lopen, het toch niet kunnen vanwege de banden waarmee ze vastgebonden zijn, die ze zelf niet kunnen losmaken of verbreken. We zullen ervaren dat er een last ligt op onze ziel, hoe graag ze zich ook omhoog wil verheffen. Die zal ons naar beneden drukken en ons daar houden, zo lang ons geweten belast is met enig dood werk. Het is niet slechts als een molensteen, maar het is zelfs zwaarder dan de bergen. Zo ziet u, dat dit de grondslag is van het geestelijke leven, dat steeds moet onderhouden worden om krachtig en levend te blijven. Wat moet er daarom niet een gedurig wassen en reinigen zijn van het geweten in het bloed van de Heere Jezus Christus! Dit werd in de Levitische eredienst afgebeeld. De priester mocht niets doen of hij moest bij het wasvat komen. Daar kreeg hij, omdat het eerst van de spiegels der vrouwen en later van koper gemaakt was, zijn onreinheid te zien; en dan moest hij zich wassen en reinigen eer hij zijn werk deed. Het verzuim hiervan in het geestelijke leven zorgt voor wegwijnen en ziekte, omdat men door dit te verzuimen een onverzoende schuld op zich laadt. Maar als men dit ter harte nam, zou men levend zijn en de kracht van dit woord bevindelijk kennen, Jes. 33:24: En geen inwoner zal zeggen: Ik ben ziek, want het volk, dat daarin woont, zal vergeving van ongerechtigheid hebben.
- (2) De levende beoefening van het geloof bestaat ook uit een nauwgezet bewaren van het geweten voor alle zonden en ergernissen. Dit was het wat Paulus nastreefde en waarin hij zich trachtte te oefenen, Hand. 24:16: *En hierin oefen ik mijzelf, om altijd een onergerlijke consciëntie te hebben bij God en de mensen*. Wie levendig gesteld is, is ook erg nauwgezet en stipt van gemoed. Hij tracht het daarop toe te leggen, dat zijn geweten geen grond van beschuldiging zal hebben. Daarom overdenkt hij zijn weg en is hij wantrouwend ten opzichte van zijn daden en zijn bedoelingen, omdat de vrede Gods zeer vlug verstoord en moeilijk opnieuw verkregen kan worden. Het geweten is beter dan tienduizend getuigen, en zo lang wij daarover beschikken, hebben we ook vrijmoedigheid tot God, 1 Joh. 3:21.
- (3) Wie een levend geloof heeft, blijft in Christus als de Wortel waaruit hij telkens kracht ontvangt. Hij blijft in Hem als een ware rank van de Wijnstok. Hij blijft in Christus als een lid van het verborgen lichaam om van Jezus, als het Hoofd, telkens de invloeiingen tot zijn bekwaamaking te ontvangen. In Christus nu blijft een levend gelovige, niet alleen ten aanzien van zijn staat, maar ook door gedurig

zichzelf met Jezus op het allernauwst te verenigen, in Hem ingaand, bij Hem schuilend en zich verbergend, Joh. 15:6, 7. 4.

- (4) Zoals iemand met een levend geloof in Christus blijft, zo handelt hij ook krachtens zijn vereniging met Christus, door de kracht die hij in Christus heeft en die hij door het geloof uit Hem ontvangt. Hij kent vanuit de bevinding dat leven, dat hem van de Heere Jezus afhankelijk doet zijn, omdat Hij het is die hem kracht geeft. Hij leeft op kosten van een ander. En alles wat hij doet, tracht hij te doen door de kracht die hij daartoe ontvangt van zijn Hoofd. Hij vermag alle dingen, maar niet uit of door hemzelf, maar door Christus Die hem kracht geeft. Is hij sterk, dan is hij het in de Heere. Vermag hij iets, daarvan moet God alleen de eer hebben. Daarom wil hij de mond van zijn ziel openen, opdat Jezus die vervulle. Hij mag het gedurig met lege handen, leeg van alle eigen kunnen, eerst uit Gods hand ontvangen en het dan opnieuw aan God toebrengen. Zo komt hij uit de woestijn en is hij op reis naar Sion, leunend op zijn Liefste.
- (5) Wie levendig gesteld is, maakt gedurig gebruik van Christus in al Zijn ambten, die Hij als zijn Verlosser uitoefent. *Want zoals hij Christus Jezus de Heere aangenomen heeft, zo wandelt hij ook in Hem.* Hij gebruikt Hem als zijn Gerechtigheid, in Wie hij zo volkomen voor God staat alsof hij nooit zonde gehad of gedaan zou hebben. Hij is vol vertrouwen omdat hij een Voorspraak heeft op Wie hij telkens zijn schuld overdraagt, opdat God als Rechter ze hem vergeven en kwijtschelden zal en ze hem nooit zal toerekenen. Hij komt met zijn blindheid tot de hoogste Leraar Die hem door Woord en Geest niet alleen openbaart wat in zijn omstandigheden van nut is, maar ook de ganse wil Gods tot zijn zaligheid. Hij erkent Jezus als zijn Heere en Koning en hij wil ook wat dit ambt van Jezus betreft Hem niet voor de voeten lopen, maar zich door Jezus laten heiligen en al zijn vijanden, die tevens Jezus' vijanden zijn, door Hem laten overwinnen en ten onder brengen, *opdat hij meer dan een overwinnaar mag zijn door Christus die hem de overwinning geeft*, Rom. 8:37.
- (6) Iemand met een levend geloof kan struikelen zoals de meest ver gevorderde op aarde doet, omdat hij nog niet volmaakt is, Fil. 3:12. Hij blijft echter niet liggen, maar staat snel weer op. Zijn geweten kan niet rusten voor hij op staande voet door meerdere en diepere geloofsoefeningen tot de fontein van Christus' bloed gaat om gewassen te worden. En wat nog meer zegt: zijn val zal hem niet trager maken zoals de zonde dat veroorzaakt bij mensen met een ingezonken geloofsleven, maar doet hem integendeel met des te meer ijver en voorzichtigheid bezet zijn. Hij krijgt nog meer lust om te lopen in de weg van Gods geboden. Als een gewillig paard al eens struikelt, dan loopt het daarna des te harder. Zo is het met deze mensen gesteld; God maakt hen als paarden in de strijd.
- (7) Een levendig gestelde christen leeft wonderlijk dichtbij de zalige Drie-enige God. Zij wandelen met God zoals Henoeh, omdat zij met elkander bevredigd zijn. Zijn licht bestraalt hun tenten; Hij is hun vuur- en wolkkolom. Zij denken niet aan Hem als aan een vreemde met wie zij niets te maken hebben. Hij is hun God en hun Deel. De snoeren zijn hen in liefelijke plaatsen gevallen. Zij denken niet met schrik aan Hem, maar zoals een kind als vanzelfsprekend denkt aan zijn liefhebbende vader. Zij gaan vertrouwelijk met Hem om, omdat zij vrienden Gods zijn. Omdat God Zich er niet voor schaamt hun God genoemd te worden, verbergt Hij niets voor hen, want Zijn verborgenheid is voor de oprechten en Zijn verbond om hen dat te openbaren.
- (8) Een christen met een levend geloof vertoont glans. O, wat ligt er een glans van eerbied, rust en ootmoed op hem! Als hij over God spreekt, dan is het met die ernst die het gemoed van een ander weldadig aandoet, terwijl zijn eigen ziel er werkzaam

mee is. *O, hoe hartelijk heb ik U lief, o Heere, mijn Sterkte!* Wat een ootmoed als hij spreekt over iets wat God aan hem gedaan heeft. *Aan mij, een stofje, een tollenaar en tollenaars. Aan mij, een Mefiboseth, een dode hond. Ik die geringer ben dan de minste van Zijn weldadigheid en trouw.*

Mijn geliefden, op deze mensen legt God Zijn heerlijkheid. Er gaat van elk hunner een naam uit vanwege hun innerlijke schoonheid. Men kan aan hen zien, dat ze niet alleen met Jezus verkeerd hebben maar dat nog doen, Hand. 4. Als iemand zo leeft, is hij immers als één van de heiligen en heerlijken op de aarde in welke het welbehagen van de Messias is, Psalm 16:3.

- (9) Een levendig gestelde christen is iemand die zich steeds in God vermaakt, verblijdt en verheugt. Bij een dodige christen, wiens geweten spreekt als hij aan God denkt, is het gesteld zoals het in Psalm 77:4 staat: *Dacht ik aan God, zo maakte ik misbaar; peinsde ik, zo werd mijn ziel overstelpt. Sela.* Maar de levendig gestelde, die met God wandelt en met Hem verzoend is in de Borg, heeft zijn vermaak in God. Hij is de God zijner blijdschap en verheuging; want hij verlustigt zich in de Almachtige en hij heft zijn aangezicht tot God op. Wat zijn de gedachten aangaande God voor hem kostelijk; hoe machtig veel is haar som! Hierin heeft hij meer vreugde dan de goddelozen, wanneer hun koren en most vermenigvuldigd worden, omdat hij ongeveinsd het goud op het stof kan leggen en het goud van Ofir bij de rotssteen der beken, Job 22:24. Er is niets in de hemel of op de aarde, dat hij naast God begeert; hij is met God alleen tevreden. Mist hij iets wat de mens als schepsel aangaat, hij kan met Hábakuk zeggen in Hab. 3:17-19: *Alhoewel de vijgenboom niet bloeien zal en geen vrucht aan de wijnstok zijn zal en de velden geen spijs voortbrengen; dat men de kudde uit de kooi afscheuren zal, en dat er geen rund in de stallingen wezen zal, zo zal ik nochtans in de HEERE van vreugde opspringen; ik zal mij verheugen in de God mijns heils. De HEERE Heere is mijn Sterkte; en Hij zal mijn voeten maken als der hinden, en Hij zal mij doen treden op mijn hoogten.* Zo is God zijn blijdschap in voor- en tegenspoed. Als hij Hem heeft, dan heeft hij alles. Hij is met God, als het hoogste toppunt van zijn heil, te enenmale voldaan.
- (10) Een christen met een levend geloof vermaakt zich ook in Gods bevelen en getuigenissen. Deze maken hem niet alleen wijzer dan al zijn leraars, maar ze zijn ook dag en nacht de stof van zijn overdenking. Ze maken hem levendig; ze zijn hem tot zijn vertroosting, zodat hij in zijn druk niet al lang vergaan is. Hij acht ze meer dan goud, ja meer dan het fijnste goud, Psalm 119:127. U kunt dit doorgaans als een voorbeeld van levend geloof zien in de aangehaalde psalm. Hij heeft ook achting voor de openbare eredienst, omdat hij in het heiligdom des Heeren menigmaal de liefelijkheid van zijn God en de sterkte en eer des Heeren gezien heeft; hij waardeert ook alle andere godsdienstige betrachtingen. Omdat hij weet dat het zijn plicht én zijn voorrecht is om de tijd uit te kopen, verblijdt hij zich over degene die tot hem zegt: *Laat ons naar Sion opgaan.* Mijn geliefden, hieraan kan men weten of wij levendig of dodig gesteld zijn.
- (11) Een levendige christen is iemand die niet alleen in de weg des Heeren tracht te gaan, maar zijn hart verheft zich in de wegen Gods, zoals van Jósafat - naar u weet - zo heerlijk getuigd wordt in 2 Kron. 17:6. De weg van een levendig gestelde christen is als een schijnend licht, voortgaande en lichtende tot de volle middag. In de wetenschap dat hij niet op iets onzekers afgaat, zó loopt en strijdt hij, 1 Kor. 9:26. *Hij doet één ding, vergetende hetgeen dat achter is, en zich strekkende tot hetgeen dat voor is, jaagt hij naar het wit, tot de prijs der roeping Gods, die van boven is,* Fil. 3:14. Zoals David huppelde voor de ark en zoals de nadering van de

Messias tot een ziel vergeleken wordt met het springen en huppelen van een ree of welp der herten op de bergen, Hoogl. 2:8 en 9, zo huppelt en springt een levendige christen voor het aangezicht van zijn God op de weg die naar boven leidt, omdat het de rechtvaardigen een blijdschap is om wel te doen.

- (12) Een christen met een levend geloof, die door God in wegen van tegenspoed gebracht wordt - zoals de Heere met Zijn lieve kinderen handelt of toelaat dat ze verdrukt worden - is zoals kostelijke specerijen: hoe meer ze gebeukt en in de mortier gestoten worden, hoe meer reuk ze geven. Zo is een levendig gestelde christen. Davids nardus gaf een reuk en deed dat nooit meer dan toen hij in de woestijn was. Daarom zegt hij meer dan eens: 't Is mij goed, dat ik verdrukt ben geweest. De Kerk looft er God voor vanwege de heilzame vruchten die ze ondervond in de verdrukking en zegt: *Ik dank u, Heere, dat Gij toornig op mij geweest zijt*, Jes. 12:1. Job gaf er blijk van, waarover wij ons moeten verwonderen. Toen hij met slag op slag werd gebeukt, zei hij: *De HEERE heeft gegeven en de HEFRE heeft genomen; de Naam des HEEREN zij geloofd. En in dit alles zondigde Job met zijn lippen niet*, Job 1:21, 22. Velen zijn als een ongewend kalf onder de verdrukking en worden er boosaardiger door, zoals Achaz, die ten tijde dat men hem benauwde, zijn overtredingen tegenover de Heere nog meerder maakte. Daarom wordt hij gebrandmerkt: *Dit was de koning Achaz*, 2 Kron. 28:22. Maar God zal ze op Zijn tijd hier vinden en als zij in Zijn gunst zalig worden, dan zal het als door het vuur heen zijn.
- (13) Een levendige christen is ook onverzadigbaar wat de geestelijke zaken betreft. God en Zijn gemeenschap zijn een manna, waarvan zijn ziel geen walg heeft; en ook is er geen begeerte om naar de vleespotten van Egypte terug te keren. Hij wil niet op het genotene gaan rusten, maar het zien maakt dat zijn oog van het zien niet kan worden verzadigd. Het smaken en proeven van de vertroosting Gods doet hem hoe langer hoe meer hongeren en dorsten. Als hij een Pniël of een Thabor heeft, dan doet dit hem niet zeggen: Laat ons hier tabernakelen maken, maar: *het is goed, dat wij hier geweest zijn*. Daardoor wordt het verlangen aangewakkerd om zich te spoeden om eeuwig daarboven te zijn, in het huis des Vaders, in welke vele woningen zijn, welks Kunstenaar en Bouwmeester God is. Daar zal hij niet langer zien en kennen door een spiegel in een duistere reden, maar van aangezicht tot aangezicht. De dodige Korinthiërs misten dat. Daarom zegt Paulus in 1 Kor. 4:8: *Alrede zijt gij verzadigd, alrede zijt gij rijk geworden, zonder ons hebt gij geheerst; en och, of gij heerstet, opdat ook wij met u heersen mochten*.
- (14) Een christen met een levend geloof is iemand die wat zijn talenten betreft, groeit en toeneemt bij het gebruikmaken van de middelen. Hoewel hij bij het ontvangen maar vijf of tien talenten had, hij wint er toch nog vijf of tien bij. Hij zuigt honing uit datgene waar een addervergif uit zuigt. Gods Woord doet hem goed, terwijl hij recht wandelt, Micha 2:7. Het blijkt duidelijk dat hij op de grazige weiden en aan de stille wateren van Gods Woord groeit en toeneemt. Hij is niet tot schaamte, noch voor zijn Behoeder noch voor de weide waarop hij zich bevindt. Hij is als een boom geplant in het huis des Heeren, aan wie het gegeven wordt te groeien, zelfs als de wilgen aan de waterbeken. Ach, die levendig gesteld zijn, *zijn als een kudde schapen, die uit de wasstede opkomen, die al tezamen tweelingen voortbrengen, en onder hen is geen zonder jongen*, Hoogl. 6:6.
- (15) Een levendige christen is ook stichtelijk. Hij sticht zijn naasten bij elke gelegenheid. Als hij een leraar is, dan is het zijn werk om de gemeente op te wekken. Als hij een regent is, dan tracht hij de godsdienst te bevorderen. Is hij in

een gezelschap, dan probeert hij wat te zeggen en enige voetstappen achter te laten bij de aanwezigen. Het is immers geheel en al zijn bedoeling dat mensen tot de Heere getrokken zouden worden. U kunt er andere zaken aan toevoegen, terwijl wij het hier kort trachten te zeggen. We zeggen tenslotte: *Als iemand een levendige en opgewekte christen is, dan doet de vreze des Heeren hem van het kwade en van de schijn des kwaads afwijken. Hij ziet eruit als de dageraad; hij is schoon als de maan, zuiver als de zon, schrikkelijk als slagorden met banieren.*

Mijn geliefden, het tweede was: *hoe God levend maakt.* De Heere is de Oorzaak daarvan. Hoe maakt Hij nu een dodige christen tot een levende? Hierin zullen wij kort zijn.

1. God maakt als Jehovah de ziel levend, daar Hij de genade die Hij in de ziel heeft gebracht, opwekt door Zijn Goddelijke en onwederstandelijke kracht. Daardoor betreurt de ziel haar vroegere traagheid en haar nalatigheid, en is zij beschaamd over haar af- en omzwerven buiten de Heere haar God. Zij wordt er verlegen onder. De ziel smelt en roept uit: *Heere, ik ben beschaamd.* Zo geeft God dat ze een walg krijgt aan zichzelf ten aanzien van de wegen die ze bewandeld heeft, maar die niet goed waren, Ezech. 36:31.
2. God maakt levend, wanneer Hij de ziel de vrije toegang gunt tot Jezus' zielsreinigend bloed, zodat zij dit opnieuw voor zichzelf mag toe-eigenen en metterdaad gewaarworden dat ze vrede met God heeft door Jezus Christus. Nu kan ze de levende God dienen.
3. God maakt de ziel levend, wanneer Hij de kracht van Zijn volk vernieuwt, zodat ze met een voornemen des harten bij de Heere blijven en de zonde in de kracht des Heeren tegengaan. Dan worden zij versterkt met alle kracht naar de inwendige mens en zijn ze in de liefde geworteld, Ef. 3, zodat zij standvastig zijn jegens de Heere.
4. God maakt levend wanneer Hij de ziel met Zijn vertroosting en bemoedigingen zó tegemoet treedt, dat ze als met smeer en vettigheid wordt verzadigd. Alle slaafse vrees wordt dan zó uit haar hart gedreven dat ze in Gods wegen en naar Zijn geboden gaat zonder moede of mat te worden. En zolang de Heere dit doet, behoudt de ziel haar levendigheid, terwijl zij door Gods dragende en bewerkende kracht ook in staat gesteld wordt om de Heere na te lopen en tot Zijn eer te leven.

David en met hem elke gelovige bidt hierom; en dit is geen wonder, mijn geliefden! Want niemand van de gelovigen die in een doodse staat is, kan zichzelf door de genade die hij bezit, levend maken of in een levendige gestalte brengen. Ach nee, dit is even onmogelijk als zichzelf een nieuw leven geven. Alles wat men, op z'n best genomen, doen kan, is slechts zijn gedaante te vertonen en voor God te betuigen: Ik ben onmachtig om dit te doen. En dit laatste gaat er dan ook nog gebrekkig aan toe.

God is bovendien alleen Degene Die levend maakt en Zijn volk opwekt. Hij trekt hen op uit het modderige slijk en uit de diepte van de aardbodem. Hij vernieuwt hun kracht en doet hen opvaren als de arenden.

Wij merkten op, dat we de woorden konden vertalen met: *Gij zult mij levend maken.* Dan drukken ze het vertrouwen van de psalmist uit aangaande de Goddelijke beloften, namelijk dat de Heere hem eens en te zijner tijd zal opwekken en levend maken. Zo ziet u, dat dit gebed van de psalmist in het geloof was en gepaard ging met vertrouwen van zijn hart. Trouwens, dit moet in een oprecht gebed aanwezig zijn. Gods kinderen hebben zichzelf verzekerd gehouden van hun redding en zich verblijd, hoewel ze die naar hun gevoel misten maar toch de zekerheid ervan door het geloof zagen. Als ik in de

duisternis zal gezeten zijn, zal de Heere mij tot een Licht zijn, Micha 7:8. Omdat u kunt nalezen wat we daarover gezegd hebben in de *Eigenschappen des geloofs*, zullen we ons daarover nu niet uitlaten.

Ten derde. De psalmist gebruikt een dwingende reden om er in zijn bede bij God op aan te dringen en er nadruk op te leggen, als hij zegt: *om Uws Naams wil*. Hij had God aangesproken met Zijn grote en niet aan anderen over te dragen Naam Jehovah. Nu zegt hij: *om Uws Naams wil*, omdat die Naam ziet op Gods trouw en waarheid in het volbrengen van Zijn beloften in het genadeverbond. Hiermee verzaakt hij alles in zichzelf: Ach, wij hebben niets in of bij ons, dat God ertoe zou kunnen bewegen om enig blijk van Zijn gunst aan ons te geven. Maar als de Heere het doet, dan doet Hij het om Zijns Zelfs wil. Op deze wijze drong ook Mozes aan, toen Gods verbolgenheid zo was ontstoken tegen het volk: *Wat zult Gij met Uw grote en heerlijke Naam doen?* Het is dus alsof David zei: *'HEERE, hoewel ik verdiend heb, dat Gij nooit naar mij zoudt omzien noch mij uit deze ellendige toestand zoudt redden, o, gedenk toch aan Uw Verbondsnaam, volgens welke Gij Uw trouw op zodanige wijze houdt, dat de ontrouw van Uw volk Uw getrouwheid niet te niet zal doen. Ja, doe het om Uws Naams wil, opdat om mijnentwil die heerlijke en vreselijke Naam niet zal worden gelasterd.'* Ach, leer dan zo van David om al uw pleit- en drangredenen uit Gods grote en heerlijke Naam te nemen. Dit heeft een onmiskenbare uitwerking, omdat de Heere alles doet niet om onze maar om Zijn grote Naam.

B. De tweede bede van de psalmist is die om vertroosting: *Voer mijn ziel uit de benauwdheid om Uw gerechtigheid*.

Wat deze woorden betreft, moeten we opmerken dat we bij het nagaan van de Hebreeuwse zinsnede vanwege de verdeling dienen te letten op het fundament waarop de psalmist zijn bede baseert, namelijk Jehovah's gerechtigheid, en daarna op de bede zelf om uit die benauwdheid gered te worden. Maar we zullen hier, zoals in de voorgaande bede, de woorden opvatten zoals ze in de vertaling gegeven zijn, en eerst letten op de bede zelf en dan op de reden die de psalmist gebruikt, namelijk 'om Uw gerechtigheid'.

Wat nu de zaak zelf betreft, hebben we te letten op de bede: *Voer mijn ziel uit de benauwdheid*.

Zeer juist op z'n plaats volgt deze bede, als in één ademhaling, op de voorgaande. David was dodig gesteld; hij moest levend gemaakt worden. Hij is benauwd en hij hijgt naar troost. Daardoor zien we enerzijds de gevolgen die de dodigheid en de lage stand van het geloofsleven buiten de Heere veroorzaken. Vroeg of laat zal een Godvruchtige benauwdheid ondervinden, een benauwdheid die op de dodige gesteldheid volgt zoals de schaduw bij het lichaam hoort. Niemand van de oprechten die zondigt en de Heere verlaat, zal daarvan verschoond worden. Elk zal moeten proeven en smaken, hoe kwaad en bitter het is om tegen de Heere gezondigd te hebben. Als we zonder benauwdheid willen blijven, laten we dan zorgen dat we onze geestelijk opgewekte gesteldheid niet verliezen. Maar in verband met het feit dat deze bede onmiddellijk op het voorafgaande volgt, moeten we anderzijds opmerken, dat David nu een gepast voorwerp voor Gods redding was. Dit is de weg die God gewoonlijk houdt, dat Hij de ziel in de benauwdheid laat komen voor Hij redt. Daardoor wordt ze wegens haar ellende genooddaakt om te kirren en te piepen als een duif en zwaluw. Hieruit kunnen we afleiden of we ons op de weg bevinden om gered te worden, en ook hoe ver af of hoe dichtbij onze uitredding is.

Is de benauwdheid klein, dan is de uitredding nog ver af, maar als ze groot is, wacht dan al roepende op de Heere; uw uitredding is nabij en uw genezing zal weldra uitspruiten.

Wat deze bede betreft, moeten we op twee zaken letten:

- a. op de toestand waarin Davids ziel zich bevond, namelijk in *de benauwdheid*;
- b. op de bede zelf: *Voer mijn ziel daaruit*.
- c. De reden: Om Uwer gerechtigheid wil.

a. De toestand waarin David zich bevond. Hij was in de benauwdheid; en dat is een akelige toestand voor degenen die gewoon zijn om God met blijdschap te dienen en op hun hoogten te treden. Het grondwoord (tsoer) betekent 'hoge klippen' of 'steenrotsen'. Omdat deze de laaggelegen dalen omsingelen en benauwen, wordt het soms vertaald met 'belegere', dat is: van rondom insluiten; en ook met 'benauwen' en 'benauwdheid'. Ieder kan de reden waarom nagaan en ook direct concluderen dat de dingen die de benauwdheid veroorzaken, niet van geringe of beuzelachtige aard zijn, maar hindernissen waar ze niet overheen kunnen.

Mijn geliefden, omdat ieder meer uit ondervinding leert wat benauwdheid is dan wij zouden kunnen beschrijven, zullen we kort enkele van de vele dingen noemen, die de ziel van de Godvruchtige benauwen. Schenk hier aandacht aan.

1. De menigte van vijanden, verdrukkers en haters zijn tot een grote benauwenis voor de ziel van de oprechte. David had hier rijkelijk deel aan, hoewel hij een groot koning was. Dit gebed kwam vanuit een spelonk, waarin hij zich voor hen verborg. Zie ook wat hij moet zeggen in Psalm 120:2: *O HEERE, red mijn ziel van de valse lippen, van de bedrieglijke tong*. Hij beklaagt zich in de verzen 5, 6 en 7: *O wee mij, dat ik een vreemdeling ben in Mesech, dat ik in de tenten Kedars woon. Mijn ziel heeft lang gewoond bij degenen, die de vrede haten. Ik ben vreedzaam; maar als ik spreek, zijn zij aan de oorlog*. U kunt het ook opmerken in Psalm 140:2-4. De man had menigmaal stof tot klagen, en het benauwde hem dat het getal van degenen die hem zonder oorzaak haatten, meer was dan de haren van zijn hoofd. En hoe benauwend dit alles is, kunt u nagaan in Job 16, vanaf het 8e vers tot het einde. Ieder die in zulke omstandigheden is, weet hoe bang te moede deze dingen kunnen maken.
2. De benauwdheid wordt veroorzaakt door huiselijke omstandigheden. Zolang men die buiten de deur kan houden, zijn ze nogal te dragen; maar David had ze in zijn huis. Waren zijn kinderen hem niet tot bitterheid? De goede man moest zijn huis, zijn rijk en alles verlaten; en al wenende barrevoets vluchten voor het aangezicht van zijn onnatuurlijke zoon Absalom. In 2 Sam. 15:30 staat: *En David ging op door de opgang der olijven, opgaande en wenende en het hoofd was hem bewonden; en hij zelf ging barrevoets; ook had al het volk dat met hem was, een iegelijk zijn hoofd bedekt en zij gingen op, opgaande en wenende*. God weet hoe veel Godzaligen een dergelijke benauwdheid hebben, die hun ziel als het ware tussen de schroeven zet, hoewel ze die aan niemand dan God alleen uitklagen.
3. Men kan in benauwdheid zijn door het missen van de publieke genademiddelen. Het kan zijn doordat de kerk verdrukt wordt en men zich moet verbergen in de kloof der steenrotsen of zich moet bedekken bij de kudde der metgezellen. Het kan zijn dat men moet reizen over de diepe zeeën, of dat men ziek is of door andere omstandigheden. Dit valt bang voor een ziel die weet wat het zeggen wil om Gods sterkte en eer in het heiligdom te zien. Daarom zijn zij liever een dorpelwachter in

Gods huis dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid. David was nu in de spelonken en moest de genademiddelen missen. U kunt uit Psalm 142 en andere plaatsen opmaken hoe bang hem dit viel.

4. Men kan ook in benauwdheid verkeren vanwege de droefheid over de tijden en de zeden der mensen. Wat gebruikt God soevereine wegen om een zondigend volk dat tegen Hem in gaat, ook met tegenspoeden te bezoeken en te straffen en op alles een vloek te leggen! Zo is het ook heden ten dage. Wat is het bedroevend en benauwend als men merkt en er ook ten volle van overtuigd is, dat het volk onder al de roeden Gods nog slechter, zondiger en goddelozer wordt. Men overtreedt de Wet des Heeren en acht die van geen waarde; trouw en waarheid houden op te bestaan. Toen Micha dit zag, riep hij uit in hoofdstuk 7:1: *Ai mij, want ik ben als wanneer de zomervruchten zijn ingezameld, als wanneer de nalezingen in de wijnoogst geschied zijn; er is geen druif om te eten; mijn ziel begeert vroegrijpe vrucht.* Vers 2: *De goedertierene is vergaan uit het land en er is niemand oprecht onder de mensen.* Vers 4: *De beste van hen is als een doorn; de oprechtste is scherper dan een doornheg.* Vers 5: *Geloof een vriend niet, vertrouwt niet op een voornaamste vriend; bewaar de deuren uwsmonds voor haar, die in uw schoot ligt.* Als de tijd van dien aard is, dat de rechtvaardige moet zwijgen en dat er samengespannen wordt om hem te vangen op een woord, maar dat de goddelozen daarentegen zó aangemoedigd worden dat ze vrijuit over hun zonde durven spreken, dan begrijpt u dat dit bang valt. Psalm 119:136: *Waterbeken vlieten af uit mijn ogen, omdat zij Uw wet niet onderhouden.*
5. Men is menigmaal benauwd van ziel doordat men al een vooruitblik heeft op de oordelen die zullen komen en zeer zeker zwaar zullen treffen. Gods lieve kinderen zien het kwaad dikwijls reeds van ver naderen eer het echt komt, Spreuk. 22:3. Dit komt omdat zij de geschiedenis van Gods Woord nagaan, waarbij zij die tijd vergelijken met die waarin zij zelf leven. Zij stellen vast dat tijden die gelijk zijn in zonden, ook gelijk zullen zijn wat straffen betreft. God geeft hun daarbij hierover menigmaal een inwendige waarschuwing voor die komen, Jes. 26:20: *Ga heen, Mijn volk, ga in uw binnenste kamers, en sluit uw deuren na u toe; verberg u als een klein ogenblik, totdat de gramschap overga.* Habakuk, die wist dat de oordelen komen zouden, was zeer benauwd en ontroerd van hart, Hab. 3:16: *Als ik het hoorde, zo werd mijn buik beroerd; voor de stem hebben mijn lippen gebeefd; verrotting kwam in mijn gebeente, en ik werd beroerd in mijn plaats.* De Heere en Zijn oprechte kinderen weten hoe de toestand van land en kerk dit bij deze en gene veroorzaakt. Zij zagen enige jaren geleden een wolk van oordelen hangen die in grootte als een handbreed was. Maar die breidt zich nu zó uit, dat het van rondom donker is; en wat zal het einde zijn?
6. Men is benauwd van ziel, wanneer God bij een dodige en van de Heere afgeweken gelovige de zonde in haar wezenlijke gedaante heel duidelijk in het licht gaat stellen. De Heere laat het menigmaal toe, dat Zijn volk zonder enige merkbare benauwdheid over hun af- en omzwerven kan doorleven. Maar Hij zal dat niet altijd als met een onverschillig oog aanschouwen. O nee, vroeg of laat zal God niet langer zwijgen maar het ordentelijk voor ogen stellen, opdat men niet denken zou dat God aan de zondaar gelijk is. O, wat wordt de ziel dan benauwd onder de ervaringen van het kwaad en de bitterheid die de zonde veroorzaakt. Zie dit bij David, een groot koning die voor niemand behoefde te vrezen, in Psalm 38. Lees die helemaal; het zal nuttig voor u zijn als u in deze toestand bent.

7. Men kan in benauwdheid zijn en toch niet roepen en tot God klagen. Dat maakt de benauwdheid des te groter en ondragelijker, want klagen helpt toch in de smart. Maar het is met de ziel alsof ze klem zit in een schroef. De angst wordt groter en groter. De ziel kan het niet langer houden, maar ze kan niet spreken en geen lucht krijgen. De tong kleeft aan het gehemelte. Psalm 22:16 zegt: *Mijn kracht is verdroogd als een potscherf, en mijn tong kleeft aan mijn gehemelte; en Gij legt mij in het stof des doods.* Bedenk zelf eens, hoe benauwend dit moet zijn!
 8. Men kan boven dit alles uit in benauwdheid zijn door vrees en angst voor nog veel meer en veel zwaarder onheilen. Want de satan is zeer actief in tijden van benauwdheid; hij slingert de ziel heen en weer op een heel effectieve manier, zodat alles wat ze ziet akeligheid en duisternis is. Dit is ongetwijfeld wat bedoeld is met het wandelen in het midden der benauwdheden. Job had hier zozeer deel aan, dat hij moest zeggen dat hij geen tijd had om zijn speeksel in te slikken. Terwijl al deze baren en golven over de ziel gaan, is het geen wonder dat ze zeer overstelpt is en de dood kiest boven het leven. Ze acht die mensen gelukkig die in het stof liggen en niet meer door verdriet gekweld worden. We zouden nog andere dingen kunnen noemen, maar omdat dit niet zozeer onze bedoeling is en wij hierover uitvoerig en met opzet vanuit Psalm 50:15 gesproken hebben, gaan we er nu aan voorbij.
- b. Nu is Davids bede om hieruit verlost te worden: *Voer mij uit de benauwdheid.* Dit houdt de volgende dingen in.
1. Hij wenst dat de hoogten die voor hem de benauwdheid uitmaakten, tot een vlak veld gemaakt en de benauwende omstandigheden uit de weg geruimd worden. Men kan immers zelden rust genieten zolang die er nog zijn. Het is alleen de Heere Die hiervan de grens bepaalt; Hij kan gebiedenderwijs zeggen: *Tot hiertoe en niet verder.* Daarom moeten wij in de dag der benauwdheid tot God roepen, Psalm 50:15.
 2. Indien het God behaagt hem in de benauwende omstandigheden te laten, dan moet hij er toch overheen zien en in God vinden wat zijn ziel in de benauwdheid kan verkwikken en opbeuren. God is wijs; Hij weet dat wij menigmaal door de benauwdheid tot Hem moeten worden gedreven. Dit is veelal de weg van de jeugd af aan. Daarom laat God de benauwende omstandigheden blijven, opdat wij als duiven naar de vensters zouden vluchten; maar Hij voert de ziel eruit weg in die zin dat ze van alles buiten de Heere losgemaakt wordt en in God datgene ziet wat tot haar sterkte is ten dage van haar benauwdheid.
 3. Tenslotte voert God de ziel uit de benauwdheid, zodat de ziel dit ook kan zeggen, wanneer Hij Zijn blijdschap in de ziel instort en die liefelijk omhelst en verkwikt. Dan maakt God dat de blijdschap des Heeren haar sterkte is.

U zult wellicht denken, *hoe het mogelijk is dat Gods teerhartigste kinderen zoveel benauwdheden moeten doormaken, terwijl de slordig levenden onder hen daar geen last van hebben.*

Ja, mijn vrienden, het is een zaak die moeilijk te begrijpen en klein te krijgen is, maar ik zal u iets zeggen wat u kan geruststellen.

- Enerzijds leidt God de teerste van Zijn kinderen door zoveel benauwdheden, omdat Hij ten doel heeft hen boven anderen in bijzondere mate heilig te doen leven. De beste van hen draagt nog verdorvenheid in zich om; en deze wordt meestal niet door voorspoed uitgedreven en ten onder gebracht. Daarom kastijdt God, opdat men Zijn heiligheid deelachtig zou worden.

- Anderzijds doet God zo, om Zijn lieve kinderen gedurig te doen verlangen naar de hemel. Als de omstandigheden om ons heen ons toelachen en alles naar de zin gaat, dan wil men hier tabernakelen maken. Maar God brengt hen in vele verdrukkingen. Dat doet hen inzien dat hier het land der rust niet is. Daarom begeren zij menigmaal ontbonden te worden en met Christus te zijn, wat voor hen het allerbeste is. In de derde plaats doet de Heere dit om de hemel voor hen, om zo te spreken, tot twee hemelen te maken. U weet dat na de gedane reis een behouden haven altijd goed, fijn en aangenaam is. Maar als iemand op zee in gevaar is geweest en door de stormen en de golven bijna gezonken en vergaan is en tenslotte eindelijk behouden in een haven aankomt, dan is zijn blijdschap dubbel zo groot. Dat geldt ook voor Gods lieve kinderen die uit de grote verdrukking komen. God brengt hen binnen in de vreugde; Hij wast alle tranen van hun ogen en het Lam komt en leidt hen tot de fonteynen van levende wateren. U kunt zich indenken, dat dit dan een tweede hemel voor hen is.

c. De reden van Davids bede tot verlossing uit zijn benauwdheid, is: *om Uw gerechtigheid*. Er zijn er die willen vertalen: *om Uw goedertierenheid*, of: *om Uw barmhartigheid*. Dan zou David zich voor God neerleggen als een alleronwaardigste, die niets verdiend maar alles verbeurd had. ja, hij zou een allerellendigste in zichzelf zijn, die nochtans aan God deze deugden voor ogen stelde om te vragen of het Hem mocht behagen zich over hem te ontfermen naar de grootheid van Zijn goedertierenheid. Zo dringen de heiligen meermalen in hun gebeden aan, Dan. 9:18.

Maar wij houden het met onze vertaling op: *om Uw gerechtigheid*. Gods gerechtigheid is straoefenend óf belonend.

- Nu, David kan beide op het oog hebben. Hij kan bedoelen: Omdat God weet dat mijn vervolgers uit euvelmoed en zonder oorzaak mij vervolgen, zal God terwille van *Zijn gerechtigheid* dit aan hen bezoeken en hen straffen; zie vers 12.
- Ook is mogelijk: Omdat het Gods recht is om Zich uit louter genade de zaak van Zijn kinderen die Hem dienen, aan te trekken en Zich op te maken om hen te helpen, daarom wil Hij dit doen terwille van *Zijn gerechtigheid*; zie Gen. 18. Daar zegt Abraham: *Zou de Rechter der ganse aarde geen recht doen?*

TOEPASSING

Mijn geliefden, wij hebben in deze woorden een nare en benauwde toestand gezien waarin een christen kan komen en waarin de één korter en de ander langer kan verkeren. We hebben echter ook gezien, hoe de psalmist bidt om eruit verlost te worden. Omdat we in de verklaring zelf al op de praktijk gericht geweest zijn, zullen we nu in de toepassing trachten kort te zijn.

Onbekeerde zondaren en zondaressen, hoewel dit een stof is die in de allereerste plaats betrekking heeft op Gods ware volk, er is evenwel ook het een en ander voor u uit te leren.

1. U hebt gehoord in welke dorre toestand een oprecht gelovige kan komen. Pas nu echter op, dat u daardoor uw achting voor hem niet verliest en u over zijn nare toestand verblijdt. Verblijdt u niet, o vijanden van God, over de ongelukkige toestand der oprechten, want hoewel zij vallen, zij zullen toch weer opstaan. Al is een rechtvaardige menigmaal als een boom in de winter, zonder blad, knop, bloesem en vrucht, de wortel van hem zal echter toch op zijn tijd sap geven. Hoe bemorst zij er in hun dodigheid ook uitzien alsof ze onder de zwarte potten liggen, de tijd zal komen dat ze zich zullen vertonen als een duif waarvan de vleugels overdekt zijn

met zilver en haar veren met uitgegraven goud, Psalm 68:14. Al zijn ze een zekere tijd *als een nachthutje in de komkommerhof en als de tenten van Kedar, zij zullen echter eenmaal liefelijk zijn als de gordijnen van Salomo*, Hoogl. 1:5.

2. Gebruik vooral alles wat gezegd is niet tot uw verontschuldiging, want u zou kunnen denken: Als Gods volk soms zo dodig is, dan kan ik, wie weet, ook wel genade bezitten, ook al ben ik zo dood. Mijn vrienden, Gods kinderen kunnen dodig zijn en zijn het ook metterdaad, maar zij hebben ook tijden gekend dat ze levendig waren. Er is geen enkele christen in deze gemeente die enige tijd een oprecht christen is geweest, of hij heeft enige ervaring van deze levendige geloofsgestalte gekend. Maar hoe staat het met u? Moet u niet erkennen dat u altijd een dood" en ongevoelig mens geweest bent? Als er al tijden zijn dat u enige aandoening of ernst gekend hebt, dan is het door de benauwende omstandigheden of door de overtuiging van uw natuurlijk geweten, dat enigszins ontwaakt is door de prediking van het Woord. Maar het is weer als een morgenwolk en als een vroeg gekomen dauw voorbijgegaan en u bent opnieuw als een hond tot uw uitbraaksel en als een zeug tot het wentelen in het slijk van uw zonden teruggekeerd. Het laatste van u is erger dan het eerste. Als u immers die zaken beziet die in een levendig gestelde christen gevonden worden, die we enigszins hebben opgesomd, dan moet u voor God bekennen dat u daar geen kennis aan hebt gehad, maar dat geheel uw godsdienst maar sleurwerk geweest is.
3. Val de Godzaligen niet hard, omdat zij dodig zijn. Vrijwel ieder van u kan een Godzalig mens van een wereldling onderscheiden. U weet uit de vele preken die we altijd gehouden hebben, hoe een Godzalig mens die een levend geloof kent, gesteld is. En omdat u dat weet, eist u zeer veel van de vromen en u struikelt dan over hun ingezonken geloof en wereldgelijkvormigheid. Het is te betreuren dat er, terwijl hier zoveel middelen tot opwekking zijn, toch zo'n ingezonkenheid is. Maar daar hebt u toch niet zo laag op neer te zien.
 - U hebt immers aan de ene kant gehoord, dat een christen in zo'n droevige toestand kan komen. We moeten ons daarover niet verwonderen. Sinds twintig jaren ben ik er niet verwonderd over geweest; integendeel, de vijanden van binnen en van buiten in aanmerking genomen ben ik er zeer verwonderd over dat zij door Gods weerhoudende genade niet erger gesteld zijn.
 - Aan de andere kant weet u niet, hoe benauwd hun dodigheid hun menigmaal valt en hoe innig bedroefd zij in het verborgene wenen, smekend of het toch eens mocht zijn als in vroegere dagen, toen Gods licht op hun tent scheen.
 - Denk er in de derde plaats toch aan, dat hoewel God Zich rechtvaardig verbergt van Zijn volk om hun eigen zonden, omdat die een scheiding maken tussen hen en hun God, toch ook uw zonde en onbekeerlijkheid een oorzaak kunnen zijn waarom God van Zijn kinderen wijkt. Daardoor zijn zij nu voor u in plaats van een aansporing tot een struikelblok waarover u valt.
4. Ach, onherboren mens, let toch eens op u zelf en beklaagt u over uw jammerlijke toestand voor God, want u bent niet alleen dodig, maar geestelijk gezien bent u voor God volkomen dood. U bent nog in het vlees en dus kunt u onmogelijk aan God behagen. Dit zal u duidelijk zijn, als u nagaat wie en wat een levende christen is, en als u daarbij acht slaat op en stilgezet wordt bij uw eigen godsdienstige verrichtingen, terwijl u ongevoelig blijft onder de genademiddelen. Als dodigheid nu al te betreuren is, wat is dan een dode in wie geen leven of beweging is en die zo lang dood geweest is, toch een beklagenswaardig schepsel. U zult immers, als u zo blijft, van de ene dood in de eeuwige dood overgaan. In die dood zult u zo ongevoelig niet

zijn, maar knersing der tanden ervaren, wening der ogen en een knagende worm tot in der eeuwigheid.

5. Het is mogelijk dat uw ziel enigermate aan uw doodsheid ontdekt en uw hart daarover enigszins ontroerd wordt. Als u nu om raad en onderwijs vraagt wat u moet doen, let dan op; we zullen u enige raadgevingen doen.
 - Sta ernaar dat de indrukken van uw doodsheid in uw ziel diep wortelschieter. Het is niet goed als men direct aan een levendige gesteldheid en aan troost gaat denken, als men enige ontroering over zijn doodsheid heeft. Nee, deze indrukken moeten eerst hun werk doen. Ze moeten diep inwerken en in uw ziel wortelen. Ze moeten een gewicht op uw geweten leggen en dat terdege verwonden en pijn doen. Mij dunkt, de oorzaak waarom zo weinig mensen in hun doodstast eerlijk voor God neervallen, is dat hun wond niet dodelijk, maar oppervlakkig is. En dan geneest ze weer vanzelf! Mijn waarde vrienden, God weet dat er zeer velen zijn die de naam hebben dat ze leven, omdat ze enige dingen ondervonden hebben die op overtuigingen lijken. Maar ze zijn nooit voor God in de dood terechtgekomen. Hier ligt de oorzaak van het verschil tussen een zaligmakende en een algemene overtuiging. Daarom hebt u goed toe te zien dat u terdege verwond wordt.
 - Mijn geliefden, u moet weten dat het Gods werk is om u geestelijk te doden. U bent van nature wel dood in zonden en misdaden, maar om uzelf bevindelijk te leren kennen als een geestelijk dode, dat is alleen Gods werk. We leven gewoonlijk zonder de Wet, maar als die in ons leven komt en door de kracht Gods op ons hart wordt gebonden, dan doet dat ons sterven, Rom. 7. Omdat dit nu Gods werk is en niemand voor God zal kunnen leven tenzij hij eerst door de Wet aan de Wet sterft, dient men niet zomaar in het algemeen te bidden, maar in uw gebeden moet u beslist bij God aanhouden dat het Hem behagen mocht u terneer te slaan en als dood voor Zijn voeten te doen vallen. Dat is immers het eerste stuk van de zaligmakende bekering, namelijk de afsterving van de oude mens. Het tweede zal nooit komen, tenzij u het eerste hebt ondervonden. En even machteloos als u bent om uzelf levend te maken, zo machteloos bent u ook, ja nog onmachtiger, om uzelf te doden, omdat u dit ook niet wilt maar juist een tegenkanting ervaart om voor God in uw geestelijk dood-zijn neer te vallen. Bid daarom God om deze zaak bij elk middel dat u gebruikt en bij elke gelegenheid die u bijwoont. O, laat het toch uw verzuchting zijn, of een pijl van Gods Woord u mag treffen, en of die door Gods hand mag worden aangedreven tot in uw ziel, opdat u het leven niet langer in eigen hand zult vinden, maar zult uitroepen: Het is buiten hoop!
 - Wees er ook van overtuigd, dat u levend gemaakt moet worden, voordat u God zult kunnen behagen of dienen. Die in het vlees zijn, kunnen God immers niet behagen. Nu, mijn geliefden, u moet vooral niet denken, dat deze levendmaking bestaat in een teergevoelige gestalte of aandoening. Nee, het is een opwekking uit uw geestelijke dood, een instorten van een nieuw leven in de ziel, een overbrengen van de ziel in het Koninkrijk van Gods Zoon. En zoals God de ziel moet doden, zo moet Hij ze ook levendmaken. Al onze pogingen leiden tot niets.

Als God u zo gelukkig maakt dat u deze dingen ondervindt, dan wordt u uit een akelige toestand gevoerd en in een heerlijke staat gebracht. Maar als u dit niet beleeft aan deze zijde van de eeuwigheid, o, hoe ellendig zal het zijn als u komt te sterven. God zal uw ziel voeren in de benauwdheid, en dat om Zijn gerechtigheid.

Oprechten, wij zullen slechts een kort woord tot u spreken. De toestand waarvan we gesproken hebben is wellicht niet alleen de uwe maar ook die van veel van de u bekende broeders en zusters in de Heere.

1. O, wat is deze dodige toestand van u toch beklagenswaardig! Het hart moet breken en de ogen moeten van tranen overvloeien als we eraan denken. U die met het fijnste goud niet geschat kunt worden, bent aan de aarden flessen gelijk geworden en als een lederen zak in de rook. U op wier tenten Gods licht scheen, bent nu in de duisternis. Hoe helder het licht ook rondom u schijnt, u stoot u zelfs en bent als een blinde die naar de wand tast. Ja, als een blinde die geen ogen heeft, gaat u tastend rond. U die op uw hoogten placht te treden, zinkt nu weg in modderig slijk en in diepe klei waarop u onmogelijk kunt staan. U die gewoon was te ervaren dat in al uw toenaderingen tot God uw gerechtigheid voor uw aangezicht heenging, ondervindt nu dat er zonden tussen u en uw God zijn die een scheiding maken. Die zonden zijn er een oorzaak van dat u moet brommen als de beren, kirren van weedom des harten als de duiven, misbaar moet maken als de draken en roepen als de jonge struisen, wanneer u aan uw God gedenkt. U hebt zo menigmaal mogen ervaren dat God Zich liet vinden eer u Hem zocht, dat Hij hoorde eer u riep, en dat Hij - terwijl u nog sprak - zei: *Zie, hier ben Ik, hier ben Ik*. Nu echter moet u roepen, maar Hij antwoordt niet. Nu moet u zeggen: *Ik zoek wateren, mijn tong wordt droog van dorst*. U die gewend was onder de liefelijke schaduw van Jezus te zitten, bent nu als een verdrukte, door onweder voortgedrevene en ongetrooste. Waar zou ik moeten eindigen, als ik het allemaal in herinnering wilde brengen? Mijn hart smelt en schreit en wordt overstelpt vanwege het gemis, als ik aan de eerste tijden denk en geloven mag dat het Gods werk was. Als ik u zie, word ik innerlijk door medelijden ontroerd, omdat u uw zalig voorrecht en uw vettigheden verlaten hebt, omdat u over de bomen zweeft en zo ingezonken leeft buiten God en Zijn gemeenschap. Ach, als u ooit gesmaakt hebt dat de Heere goed is, als u ooit de zoetheid, de verkwikking en de zielsvergenoeging ondervonden hebt die in Gods gemeenschap is, dan bid ik u om er aan te denken waaruit u gevallen bent en wat u nu mist. Moge het hart daardoor gaan smelten en gaan roepen: *Ach, of het met mij was als in vorige dagen*. Deze overwegingen waren voor de verloren zoon de middelen waardoor hij zei: Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan.
2. U dient de oorzaken van deze dodigheid te onderzoeken en na te gaan. Want hoewel God om heilige en wijze redenen Zich jegens Zijn volk inhoudt, toch is hiervan in de hele Bijbel maar één voorbeeld te vinden, namelijk Job. Uit onze uitvoerige bespreking in de preek van de oorzaken der dodigheid in een christen zult u mogelijk bij de reden van uw eigen dodigheid kunnen komen. Is dat niet zo? Als uw geweten enigszins gevoelig is, dan zal het u dit zeggen, mijn geliefden! U moet erbij stilgezet worden en anders zult u nooit genezen. Het begin van herstel is om helder te zien hoe, waar, wanneer en door welke aanleiding wij in een afgezakke en dodige toestand zijn gekomen. Als het niet zover komt, zullen we ons kwijnend bestaan voortzetten en in ons leven nooit tot eer van God leven en mogelijk ook een zeer benauwd sterfbed hebben. Wij zullen dan, hoewel we in de hemel komen, toch slechts als door vuur zaligworden. De mate van heerlijkheid zal ook niet groot zijn, omdat naarmate de trap der heiligmaking is die der heerlijkmaking zal zijn, waarmee God uit genade Zijn eigen werk in Zijn kinderen kroont. Ach, onderzoek dan maar nauwgezet wat de oorzaak is en rust niet totdat u die gevonden hebt.
3. Het komt menigmaal voor dat u de oorzaak ziet en dat er toch vanwege de dodigheid onverschilligheid en ongevoeligheid in u is en blijft. O, mijn vrienden, sta

er toch naar dat God een gevoelige smart en aandoening daarover in uw ziel veroorzaakt! Vraag of Hij het kwaad op uw ziel wil drukken en het voor u tot een last wil maken waaronder u gebukt gaat en uw ziel voor God mag wegsmelten. Een christen komt nooit dan alleen wenend en met een verootmoedigd hart vanuit een dodige in een levendige stand. Hij beklaagt zich dan over zijn dwaasheid en het godonterend karakter van de zonde. Nu kunnen wij onszelf dit niet geven; we kunnen in ons die verbrijzeling van gemoed en die smarten der ziel niet veroorzaken, hoe helder en duidelijk wij ook ons kwaad zien. Daarom is het ten zeerste noodzakelijk tot God te komen, opdat Hij dit in ons werkt. Om deze reden moeten we ook maar steeds en gedurig bij de troon der genade aanhouden, totdat wij merken dat onze ziel wegdruipt van treurigheid. Als we dan ondervinden dat onze ziel enigszins week geworden is, dienen we dat te bevorderen en voort te zetten door middel van allerlei overdenkingen die de ziel gedwee kunnen maken. Zo kunnen we als medewerkers, aan de Heilige Geest ondergeschikt, werkzaam zijn, opdat Zijn inwerkingen in onze harten bevorderd mogen worden en wij als zondaar zouden staan voor God, tegen Wie wij overtreden hebben.

4. Het komt menigmaal voor, dat een gelovige die een levende smart over zijn afwijking ondervindt, ervaart dat dit niet een evangelische smart en een kinderlijk wegzinken onder de Heere is. Het gaat vaak vergezeld met veel ongelovige en wettische benauwdheid, waardoor zo iemand bij het zien van zijn overtredingen een sterke benauwdheid heeft. De ziel bevindt zich door angst als het ware tussen twee schroeven, waardoor ze haar gestalte niet vrij aan God kan tonen en haar stem aan Hem kan, doen horen. Omdat dit heel erg nadelig is, moet de ziel met David uitroepen: *Voer mijn ziel uit de benauwdheid om Uw gerechtigheid.* Hiertoe hebben wij, geliefden, de vrijheid, omdat God dit niet alleen eist, maar ook een belofte geeft dat Hij zal horen als wij tot Hem roepen in de dag onzer benauwdheid, Psalm 50:15. Daar staat: *Roep Mij aan in de dag der benauwdheid; Ik zal er u uithelpen, en gij zult Mij eren.* En hoewel de benauwdheid van de ziel niet direct weggenomen wordt en Jezus als van verre staat, toch heeft Hij medelijden met ons als onze Hogepriester, omdat Hij Zelf in Gethsémané en op andere plaatsen met benauwdheid van de ziel is verzocht geworden. Daarom is het de beste weg om te roepen en onze gedaante te vertonen, wanneer wij als tussen twee rijen van stenen zijn, ja, in de kloof der steenrotsen. God zoeken in de benauwdheid en een stil gebed uitstorten vormen de weg waarlangs de heiligen altijd verlossing hebben ondervonden, Psalm 107:13-19.
5. Welke aandoening van droefheid en welke gestalten van een gebroken hart u ook mag ondervinden, en hoe schaamrood van aangezicht u ook mag zijn, waak ervoor, mijn geliefden, om te denken dat u al hersteld bent. U bent wel op een goede weg om hersteld te worden. Uw herstel is bezig zich te voltrekken, maar het is er nog niet, zodat u het werkelijk hebt. Nee, de gemaakte schulden moeten verzoend worden; ze moeten van uw geweten worden afgenomen. Het geweten moet van dode werken worden gereinigd. Deze reiniging vindt niet plaats door een begeerte naar het bloed van Jezus Christus, de Zoon van God, en een begeerte naar herstel; want wat we begeren, hebben we nog niet. De zieke die achtendertig jaar in Bethesda lag, zal menigmaal de genezing begeerd hebben. Maar pas als men werkelijk verwaardigd wordt om de bloedverdienste van Christus op zichzelf toe te passen en de gekruiste Heiland daadwerkelijk aan te nemen, worden God en Zijn

stedehouder, het geweten, tevreden gesteld. Met minder gaat het niet. Hoe het geloof in deze werkzaam is, kunt u lezen in onze predikatie over Rom. 10:10.⁵

6. Als het u uit genade geschonken wordt om u opnieuw met Christus te kunnen verenigen, o, sta ernaar dat u zoveel kracht uit Hem mag ontvangen, dat u een nauwgezet en levendiger gang in uw leven mag kennen. Dan kunt u in Gods mogendheid strijden tegen al datgene wat de dodigheid veroorzaakt. God nu, die daartoe machtig is, achtervolge dit middel tot onze verlevendiging en levendmaking om Zijns Zoons wil! Amen.

⁵ Eigenschappen des Geloofs, 12^e preek